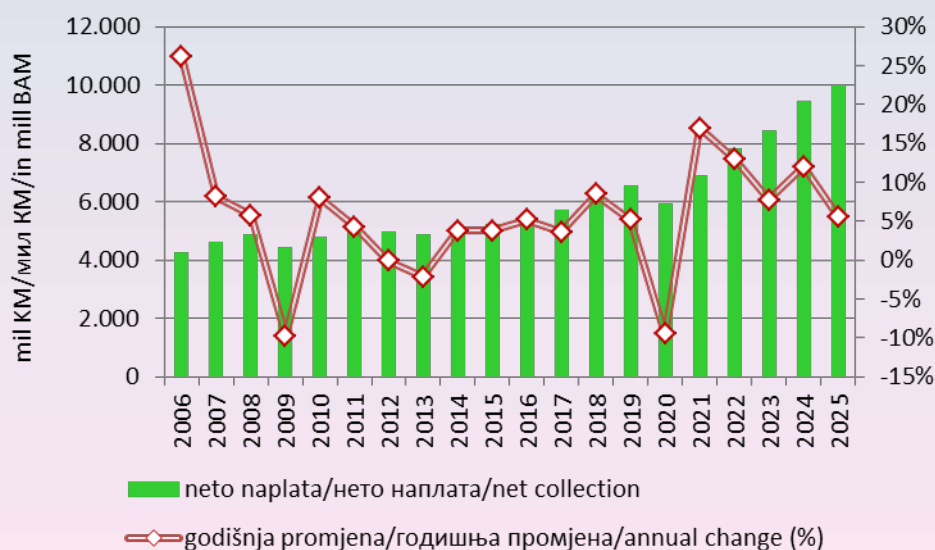

Macroeconomic Unit of the Governing Board of the Indirect Taxation Authority

ОМЈА Билтен

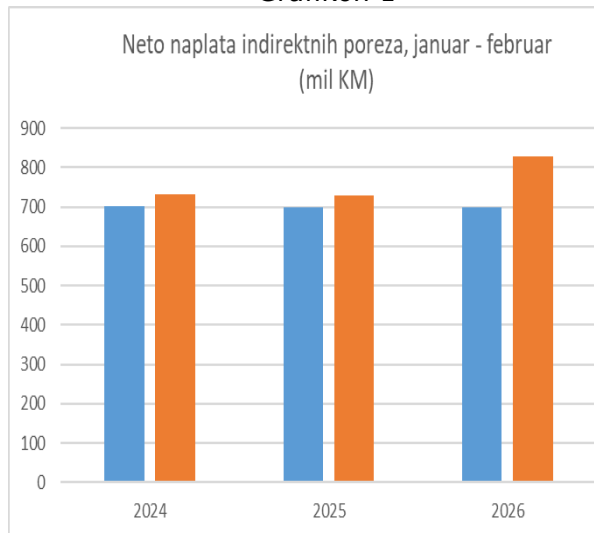
Broj
Број
Number **249/250**

mart/april 2026 – ožujak/travanj 2026 – март/април 2026 – March/April 2026

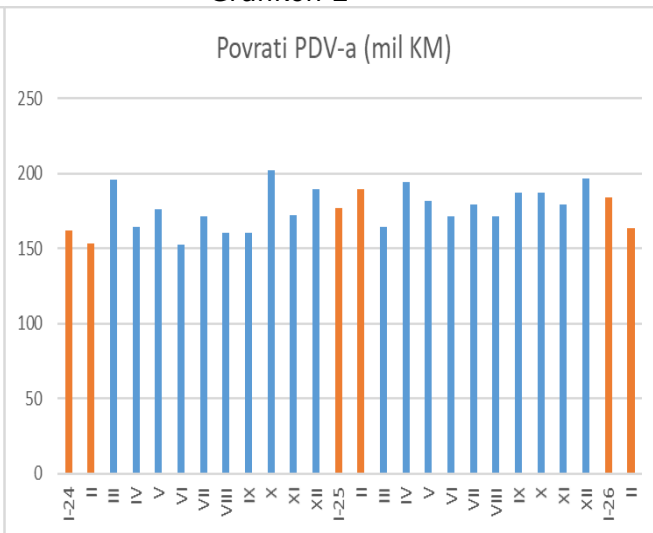
Uz ovaj dvobroj

Prema izvještaju o gotovinskom toku UIO je za prva dva mjeseca 2026. naplatila 1,9 mlrd KM bruto prihoda od indirektnih poreza ili 4,7% više nego u istom periodu 2025. Neto naplata je iznosila 1,5 mlrd KM, što je za 7,1% više nego za prva dva mjeseca 2025. Analiza mjesečne naplate pokazuje da je u apsolutnom iznosu neto naplata u januaru i februaru 2025. bila skoro identična mjesečnoj neto naplati u istim mjesecima 2024. (Grafikon 1). U januaru 2026. nastavljen je isti trend iz prethodne dvije godine, ali je u februaru ostvaren snažan rast od 14,1% u odnosu na februar 2025.

Grafikon 1

Grafikon 2

Visoka stopa rasta neto naplate u februaru je posljedica kumulativnog pozitivnog efekta, rasta bruto naplate u februaru od 8,6% i snažnog pada isplata povrata od -12,6% (Grafikon 2). Smanjenje isplata povrata u februaru posljedica je pogoršanja trendova u vanjskotrgovinskoj razmjeni BiH u januaru 2026. Zbog zakonskih rokova za isplate povrata PDV-a izvoznici pad izvoza od -1,5% u januaru je doveo do smanjenja isplata povrata u februaru 2026., dok će veliki pad uvoza u januaru od -15,6%, zbog dužih zakonskih rokova za povrate ostalim obveznicima, dovesti do smanjenja isplata povrata u martu i aprilu 2026.

dr.sc. Dinka Antić
šef Odjeljenja

Sadržaj:

Naplata prihoda od indirektnih poreza u 2025.godini	2
..... Ukupna naplata	2
..... PDV	4
..... Akcize	10
..... Carina	19
..... Putarina	22
..... Efekti naplate indirektnih poreza u 2025.godini	24
Cijene, potrošnja i prihodi od derivata nafte u 2025. godini	27
Analiza vanjskotrgovinske razmjene za 2025. godinu	34

tehnička obrada : Sulejman Hasanović, IT saradnik
lektor : Darija Komlenović, prof. Anglistike

Naplata prihoda od indirektnih poreza u 2025.godini

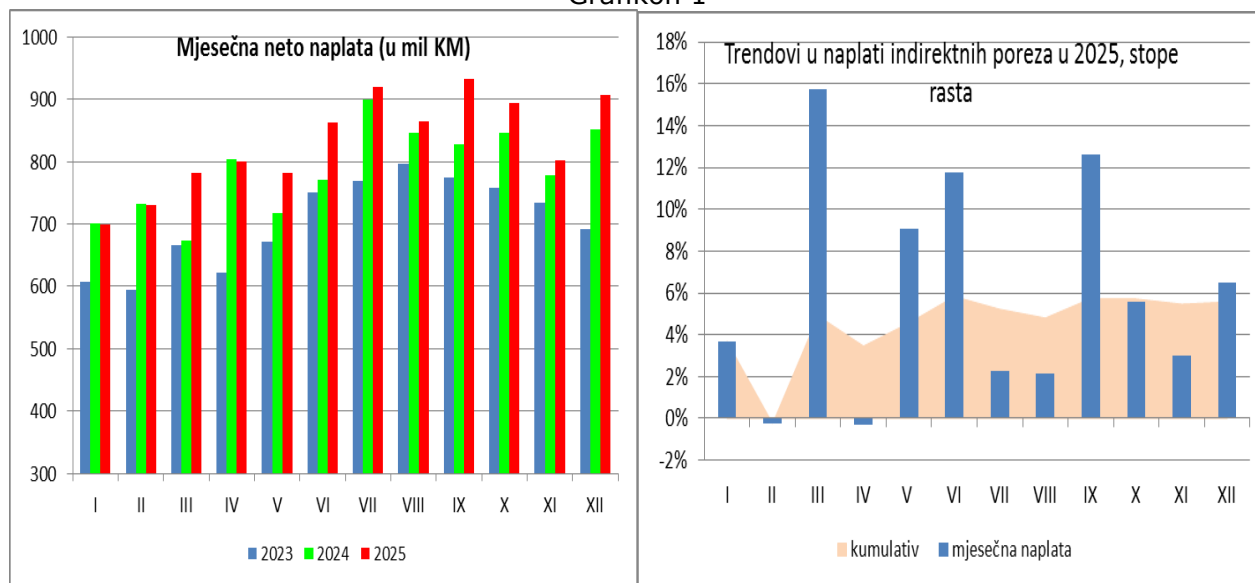
(pripremila: dr.sc. Dinka Antić)

UKUPNA NAPLATA

Prema izvještaju o gotovinskom toku na JR UIO u decembru 2025. je naplaćeno 1,106 mlrd KM bruto prihoda ili 62,4 mil KM više nego u decembru 2024. Isplate povrata su bile veće za 7 mil KM, tako da su neto efekti u decembru iznosili 55,4 mil KM, što je predstavljalo rast od 6,5%.

Pregled mjesečne neto naplate indirektnih poreza u prvom polugodištu 2025. ukazuje na zaključak da je u januaru, februaru i aprilu naplata bila ispod, a u ostalim mjesecima iznad naplate u istim mjesecima 2024.godine (Grafikon 1, lijevo).

Grafikon 1

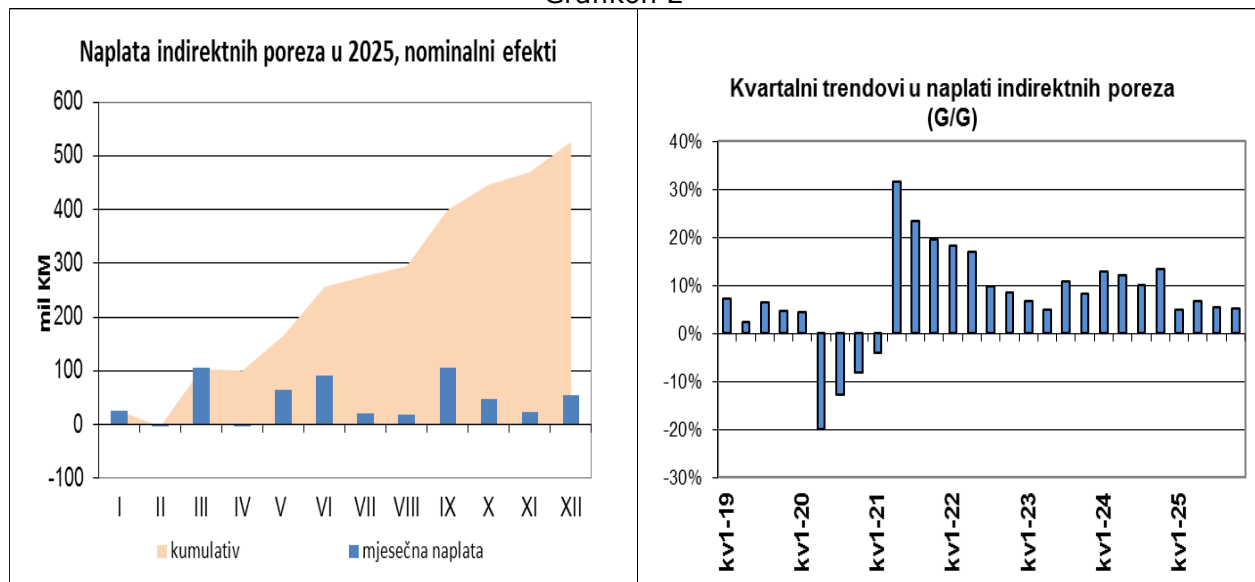

Izvor: Uprava za indirektno oporezivanje BiH; izračun i prikaz autora

Glavna odlika mjesečne naplate prihoda od indirektnih poreza u 2025. su snažne oscilacije, pri čemu su oscilacije bile snažnije u prvom polugodištu. U tom periodu u tri mjeseca ostvarena je naplata sa visokim stopama rasta, od 9% do 15,7% u martu, što je ujedno i maksimalna mjesečna stopa rasta u godini, ali i dva mjeseca sa negativnom stopom rasta od -0,3% (Grafikon 1, desno). Lošiji početak godine posljedica je skromnog rasta bruto naplate i visokih isplata povrata. Tek su rastom neto naplate u martu 2025. ostvareni značajni pozitivni kumulativni efekti. Nakon stagnacije u aprilu naglo povećanje suficita ostvareno je u maju i junu. U drugom polugodištu raspon stopa se kretao u pozitivnoj zoni rasta, od 2,2% u julu i avgustu, do 12,6% u septembru. No, već u oktobru dolazi do smirivanja tempa rasta, što je nastavljeno i u novembru i decembru. Mjesečne oscilacije u naplati indirektnih poreza odrazile su se u većoj mjeri u prvom polugodištu 2025., a u drugom je stopa rasta bila u velikoj mjeri stabilna, osim epizode u avgustu, sa uskim rasponom od 0,5 p.p. (Grafikon 1, desno, "kumulativ"). U konačnici, na nivou godine ostvaren je rast neto naplate prihoda od indirektnih poreza od 5,6%.

Kumulativni neto efekti naplate u 2025. iznosili su 525,3 mil KM (Grafikon 2, lijevo). Koliko su snažne bile oscilacije naplate tokom 2025. ukazuje i činjenica da je od ukupnih neto efekata rasta prihoda od indirektnih poreza u 2025. čak 80% ostvareno u pet mjeseci – martu i septembru 20%, 17% u junu, te 12% i 11% u maju i decembru. Iz nevedenog se da zaključiti da je u čak sedam mjeseci ostvaren minimalni neto rast, maksimalno do 20 mil KM u mjesecu.

Grafikon 2

Izvor: Uprava za indirektno oporezivanje BiH; izračun i prikaz autora

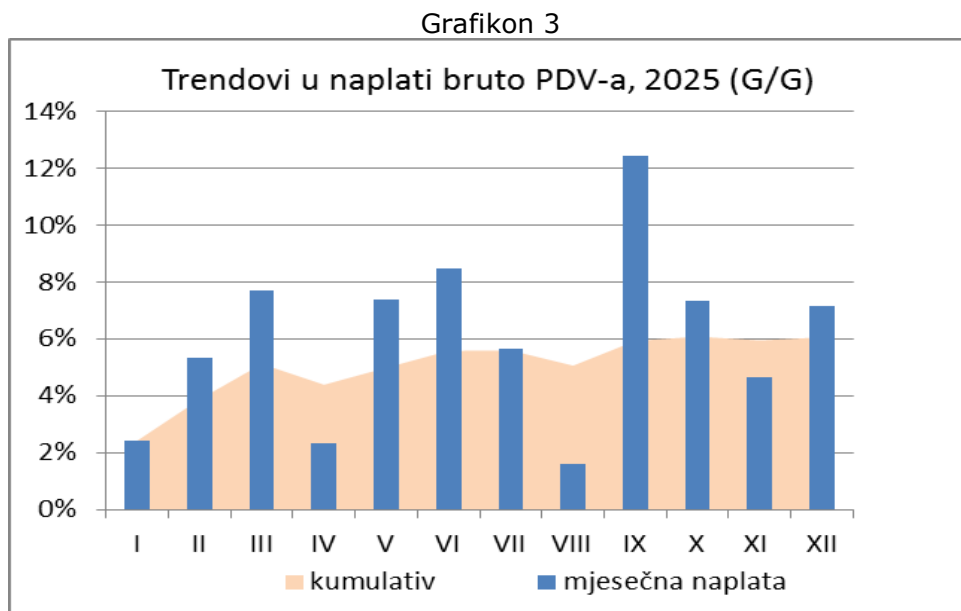
Pregled kvartalnih stopa rasta prihoda od indirektnih poreza pokazuje da pozitivni kvartalni rast u kontinuitetu traje od 2021., kada je nastupio oporavak nakon pada prihoda prouzrokovano pandemijom koronavirusa. Rat u Ukrajini i svjetska energetska kriza su doveli do smanjenja stopa rasta. U 2023. je izgubljen značajan iznos prihoda od akciza na duhanske prerađevine nakon prelaska na novi režim plaćanja, ali je efekat niže baze iz prvog polugodišta 2023. imao za posljedicu više kvartalne stope rasta u 2024., pogotovo u četvrtom kvartalu. Puni efekat oporavka uvoza i izvoza u četvrtom kvartalu 2025. na isplate povrata ostvaren je početkom 2025., što je uz skroman rast bruto naplate indirektnih poreza rezultiralo stopom rasta od 5% u prvom kvartalu 2025. (Grafikon 2, desno). Radi se o najnižoj kvartalnoj stopi rasta od 2021.godine. Snažan rast naplate indirektnih poreza u maju, junu i oktobru 2025. donio je više stope rasta u drugom i trećem kvartalu 2025. od 6,6% i 5,6% respektivno. Skromnije mjesečne stope rasta u četvrtom kvartalu 2025., kao posljedica snažnog pada naplate akciza na duhanske prerađevine, donijele su kvartalni rast od 5,1%. Činjenica je da su kvartalne stope rasta naplate u 2025. prepolovljene u odnosu na prethodne godine, što ukazuje na vraćanje naplate indirektnih poreza u „normalne“ okvire rasta.

NAPLATA PO VRSTI PRIHODA

PDV

Bruto naplata

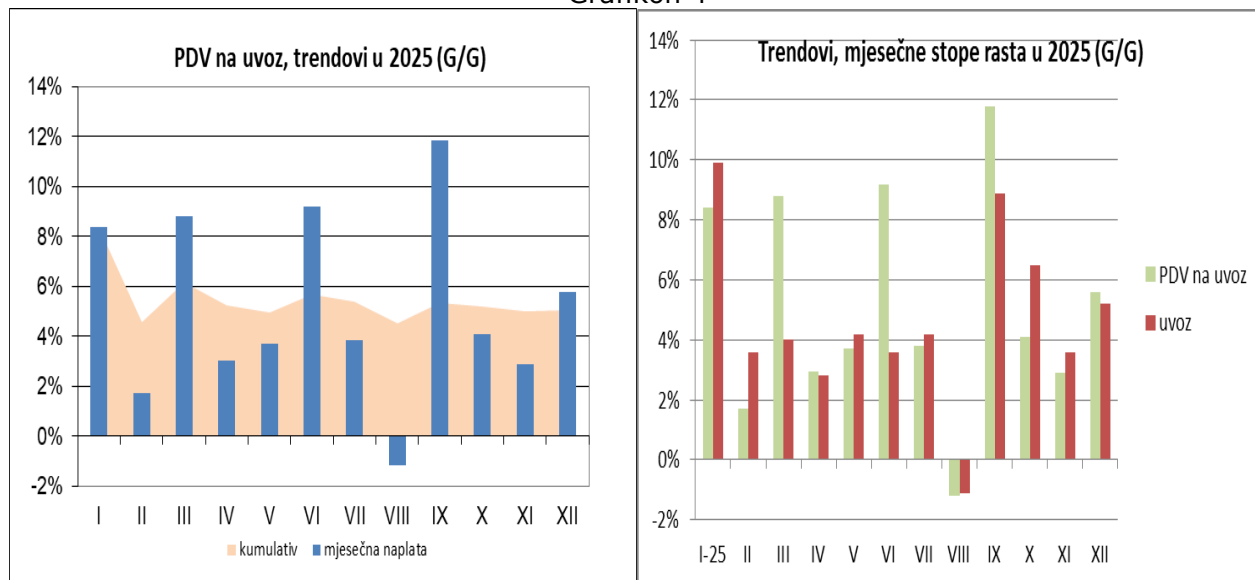
Kretanje bruto naplate PDV-a u 2025. bilo je cikličnog karaktera. Iz pregleda mjesečnih stopa rasta uočava se obrazac naplate od četiri mjeseca, tri sa višim stopama rasta, a potom mjesec sa nižom stopom rasta. Maksimalna stopa rasta od 12,5% ostvarena je u septembru. (Grafikon 3). Oscilacije mjesečne naplate nisu u velikoj mjeri ugrozile stabilnost kumulativne stope rasta, koja se najveći dio godine kretala u uskom rasponu između 5% i 6%. U konačnici, na nivou godine ostvarena je kumulativna stopa rasta bruto PDV-a od 6,1% (Grafikon 3, „kumulativ“).

Izvor: Uprava za indirektno oporezivanje BiH; izračun i prikaz autora

Stabilnost stope rasta bruto PDV-a u najvećoj mjeri zavisi od trendova u naplati PDV-a na uvoz koji ima dominantan udio u strukturi bruto PDV-a. Primjetan je snažni oscilatoran trend u naplati PDV-a na uvoz, gdje se mjesečne stope rasta kreću od -1,2% u avgustu, do 11,8% u septembru (Grafikon 4, lijevo). Primjećuje se i obrazac naplate PDV-a na uvoz koji podrazumijeva intervale od 2-3 mjeseca, sa jako visokom stopom rasta u jednom mjesecu, te skromnim stopama rasta u ostalim mjesecima u intervalu. Zabilježeno je blago usporavanje kumulativne stope rasta tokom godine, ukupno 1 p.p., kao posljedica oscilacija mjesečne naplate i loše naplate u avgustu. Ipak, rast je stabiliziran posljednjih mjeseci, tako da je kumulativna stopa rasta na nivou godine iznosila 5,1% (Grafikon 4, lijevo, „kumulativ“).

Grafikon 4

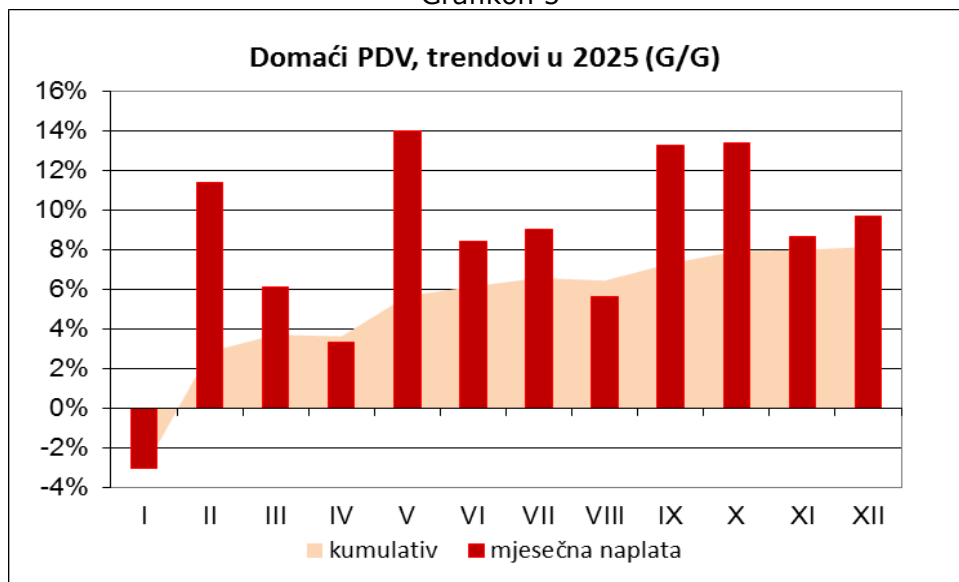

Izvor: Uprava za indirektno oporezivanje BiH; Agencija za statistiku BiH; izračun i prikaz autora

Imajući u vidu povezanost trendova uvoza i trendova kod PDV-a na uvoz primjećuju se usklađena kretanja mjesečnih stopa rasta osim u martu, junu i septembru, kada je stopa rasta PDV-a na uvoz značajno premašivala rast uvoza (Grafikon 4, desno). Ujedno se radi o mjesecima u kojima su ostvarene vrlo visoke stope rasta PDV-a na uvoz.

Za razliku od trendova u naplati PDV-a na uvoz naplata domaćeg PDV-a je podložna manjim oscilacijama, ali može se uočiti ciklično kretanje naplate. Maksimalna mjesečna stopa rasta od 14% je ostvarena u maju, a u još šest mjeseci su ostvarene visoke stope rasta preko 8% (Grafikon 5). Stabilizacija naplate od maja i visoke stope rasta u preostalom dijelu godine su pozitivno djelovale na kumulativnu stopu rasta povećavajući je za čitavih 4,6 p.p., sa 3,6% na 8,2% (Grafikon 5, „kumulativ“).

Grafikon 5

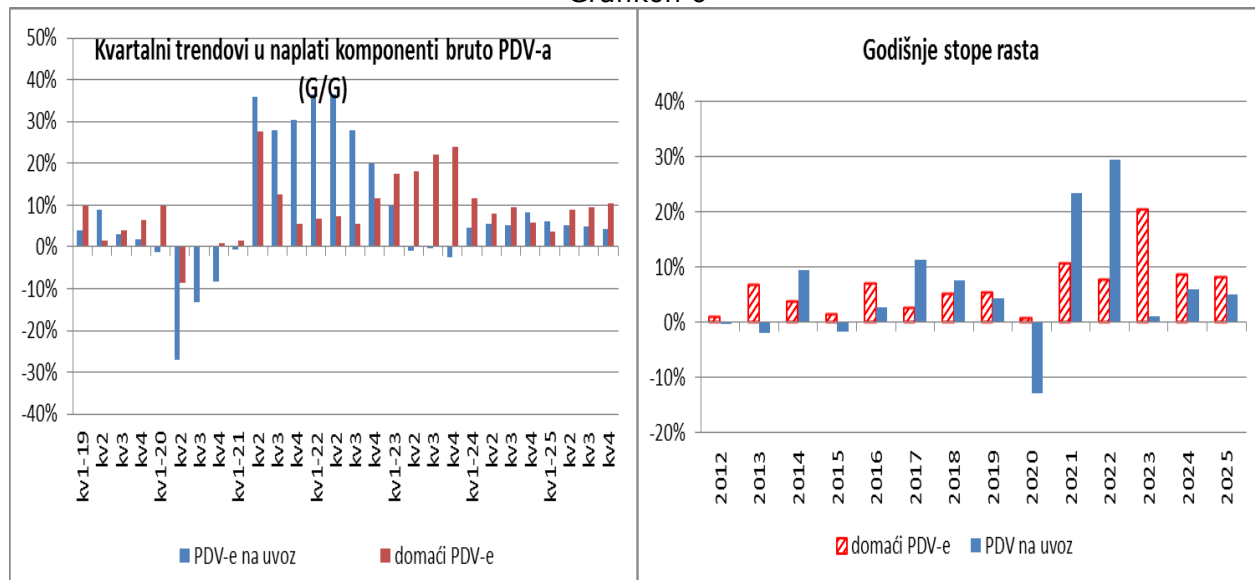

Izvor: Uprava za indirektno oporezivanje BiH; izračun i prikaz autora

Kvartalna poređenja naplate PDV-a na uvoz ukazuju na blago opadajući trend rasta. Nakon visoke stope rasta u prvom kvartalu 2025. od 6,1%, u drugom je zabilježen rast od 5,2%. Ni maksimalni rast naplate u septembru nije mogao povećati stopu rasta zbog pada naplate avgustu, te je u trećem kvartalu zabilježena stopa rasta od 4,8%. Konačno, u četvrtom kvartalu je ostvaren rast od 4,3% zbog skromnijeg rasta naplate PDV-a na uvoz u decembru (Grafikon 6, „PDV na uvoz”).

S druge strane, u naplati domaćeg PDV-a kvartalne analize ukazuju na rastući trend. Lošiji start u prvom kvartalu 2025. donio je rast domaćeg PDV-a od 3,7%, ali su, zbog visokih stopa rasta u nastavku godine, u drugom, trećem i četvrtom kvartali ostvarene visoke stope rasta od 8,8%, 9,4% i 10,6%.

Grafikon 6

Izvor: Uprava za indirektno oporezivanje BiH; izračun i prikaz autora

Povrati PDV-a

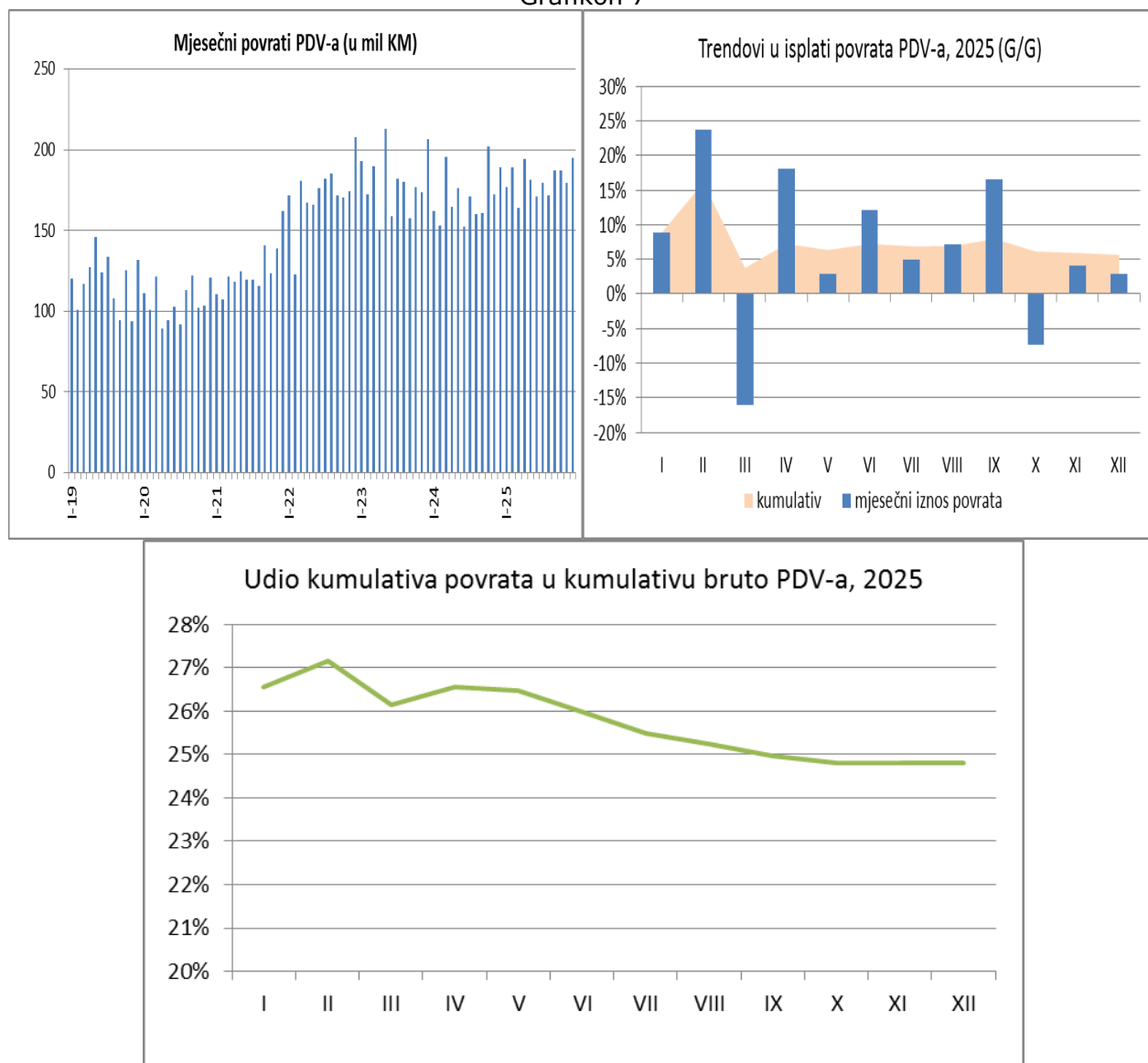
U cjelini, kada se posmatraju isplate povrata u apsolutnom iznosu u odnosu na godine prije pandemije i rata u Ukrajini, može se zaključiti da je u prvim mjesecima 2025. nastavljen trend jako visokih isplata iz drugog polugodišta 2024.godine (Grafikon 7, lijevo). U pogledu stopa rasta trendovi su oscilatorni, a raspon oscilacija stopa rasta je velik i kreće se od -16,1% u martu do +23,7% u februaru (Grafikon 7, desno). U 2025. smanjenje isplata povrata je zabilježeno samo u februaru i oktobru. Pad isplata povrata u oktobru je posljedica enormno visoke osnovice iz oktobra 2024. Skromniji rast isplata tokom godine je doveo do smanjenje kumulativnog rasta na 5,8%, što je najniži nivo od marta 2025. (Grafikon 7, desno, „kumulativ”).

I pored rasta isplata povrata u apsolutnom iznosu njihov udio u bruto PDV-u je u stalnom padu, sa maksimalnih 27% u februaru na 24,8% u oktobru 2025., a taj nivo se zadržao i do kraja godine (Grafikon 7, dolje).

Iz analize strukture povrata prema korisnicima može se zaključiti da je, kada se radi o stopama rasta, glavni razlog povećanim isplatama povrata PDV-a isplata obveznicima. Tako je u 2025. ostvaren rast isplata PDV-a obveznicima od 5,1%, a međunarodnim projektima od 9,2%. U apsolutnom iznosu, u navedenom periodu, u poređenju sa istim periodom 2024., više povrata je vraćeno obveznicima u iznosu od 99,4 mil KM, a međunarodnim projektima u iznosu od 10 mil KM.

Smanjenje isplata povrata u martu se može povezati sa visokom osnovicom iz marta 2024.godine, dok su povećane isplate povrata u ostalim mjesecima 2025. posljedica oporavka izvoza i uvoza u posljednjem kvartalu 2024.godine i tokom 2025. (Grafikon 8, lijevo). Efekti visokog rasta uvoza i izvoza u decembru 2025., zbog zakonskih rokova¹ isplate povrata, odraziće se na naplatu u januaru i februaru 2026.

Grafikon 7

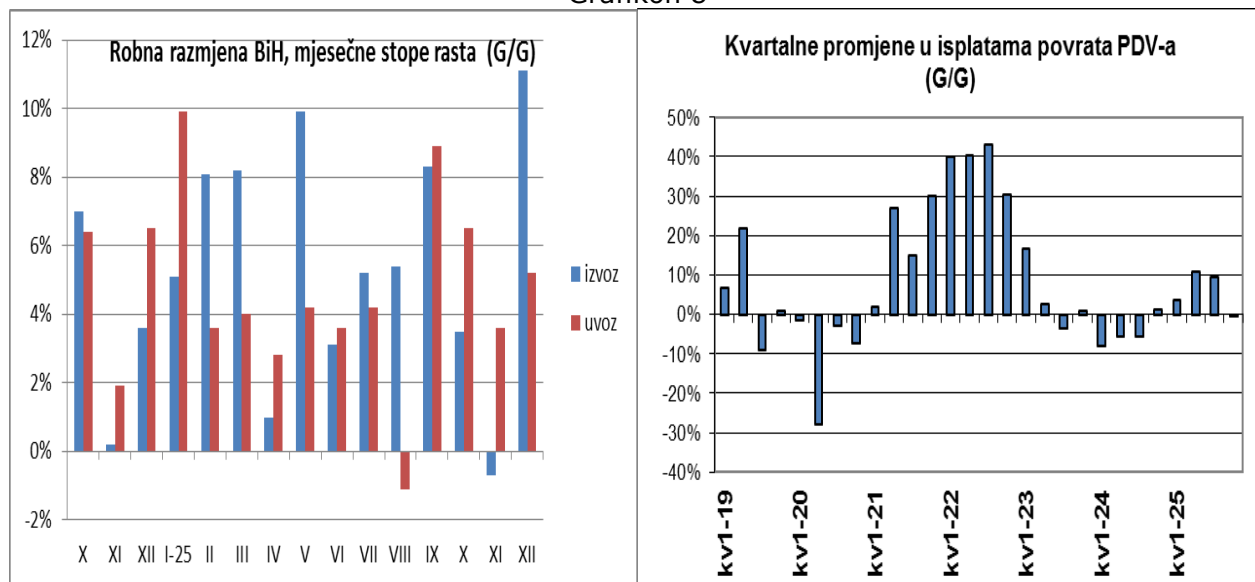

Izvor: Uprava za indirektno oporezivanje BiH; izračun i prikaz autora

Kvartalna poređenja pokazuju uticaj oporavka vanjskotrgovinske razmjene BiH na isplate povrata, sa vremenskom distancom koja odgovara zakonskim rokovima isplate povrata. Visok rast izvoza i uvoza u novembru i decembru odrazili su se na stopu rasta u prvom kvartalu 2025. koja je iznosila 3,8%. U drugom i trećem kvartalu je ostvaren rast od 10,8% i 9,4% respektivno, a u četvrtom, zbog smanjenja povrata u oktobru kojeg nije mogao anulirati skromni rast u novembru i decembru, ostvaren je negativni rast od -0,1% (Grafikon 8, desno).

¹ Prema Zakonu o PDV-u rok za isplatu povrata pretežitim izvozniciima je 30 dana od isteka roka za podnšenje prijave PDV-a (10. u mjesecu), odnosno 60 dana za ostale obveznike.

Grafikon 8

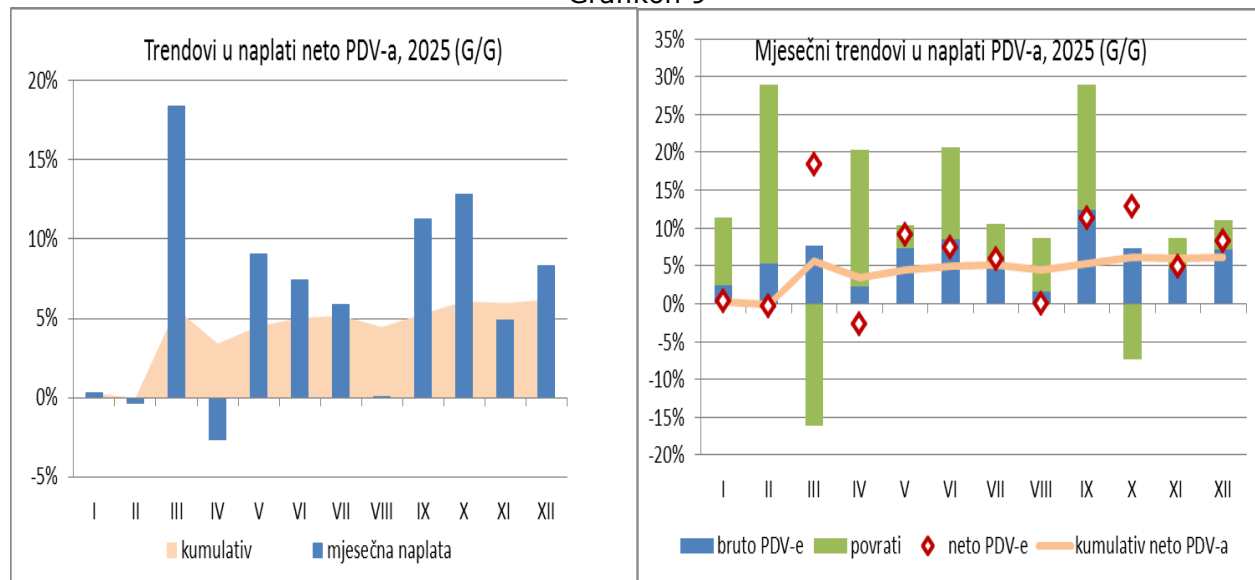
Izvor: Uprava za indirektno oporezivanje BiH; Agencija za statistiku BiH; izračun i prikaz autora

Neto naplata

U prva dva mjeseca 2025. neto naplata PDV-a je bila na nivou naplate u istom periodu 2024. (Grafikon 11, lijevo). Mjesečna naplata je snažno oscilirala tokom cijele godine, naizmjenično od negativnog (april) ili minimalnog (avgust) rasta do jako visokih stopa u martu, septembru i oktobru. Zbog snažnih mjesečnih oscilacija od marta se kumulativna stopa rasta kretala u rasponu od 4,5% do 6%. U posljednja dva mjeseca je zabilježen stabilan rast koji je, u konačnici, stabilizirao i kumulativnu stopu rasta na 6,2% (Grafikon 9, lijevo, „kumulativ“).

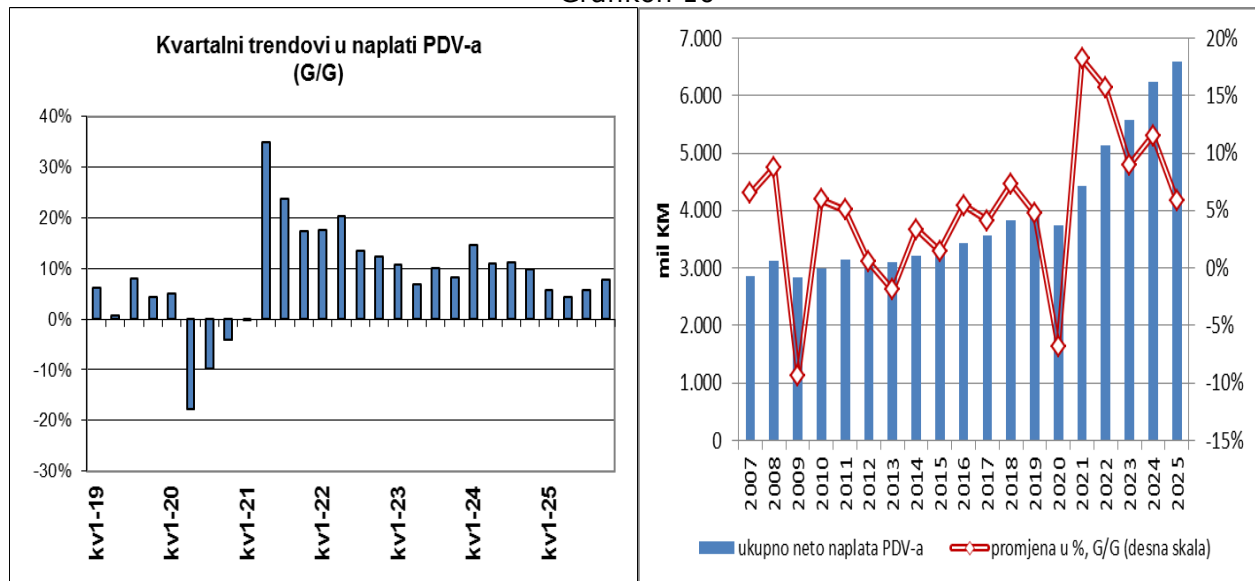
Kretanje neto PDV-a je rezultanta kretanja bruto naplate PDV-a i isplata povrata. Pregled mjesečnih trendova pokazuje samo dva mjeseca (mart i oktobar) u kojima je ostvaren maksimalni pozitivni kumulativni efekat, što podrazumijeva istovremeni rast bruto naplate i smanjenje povrata. U ostalim mjesecima rast povrata je umanjivao efekte rasta bruto PDV-a, što je rezultiralo nižim stopama neto PDV-a (Grafikon 9, desno).

Grafikon 9

Kvartalna poređenja neto PDV-a u 2025. pokazuju usporavanje rasta neto PDV-a u odnosu na prethodne godine (Grafikon 10, lijevo). U prvom, drugom i trećem kvartalu stope rasta su iznosile 5,6%, 4,5% i 5,8%, respektivno. Snažan rast neto naplate u oktobru i stabilna naplata u novembru i decembru donijele su višu stopu rasta od 8,7% u četvrtom kvartalu 2025.

Grafikon 10

Izvor: Uprava za indirektno oporezivanje BiH; izračun i prikaz autora

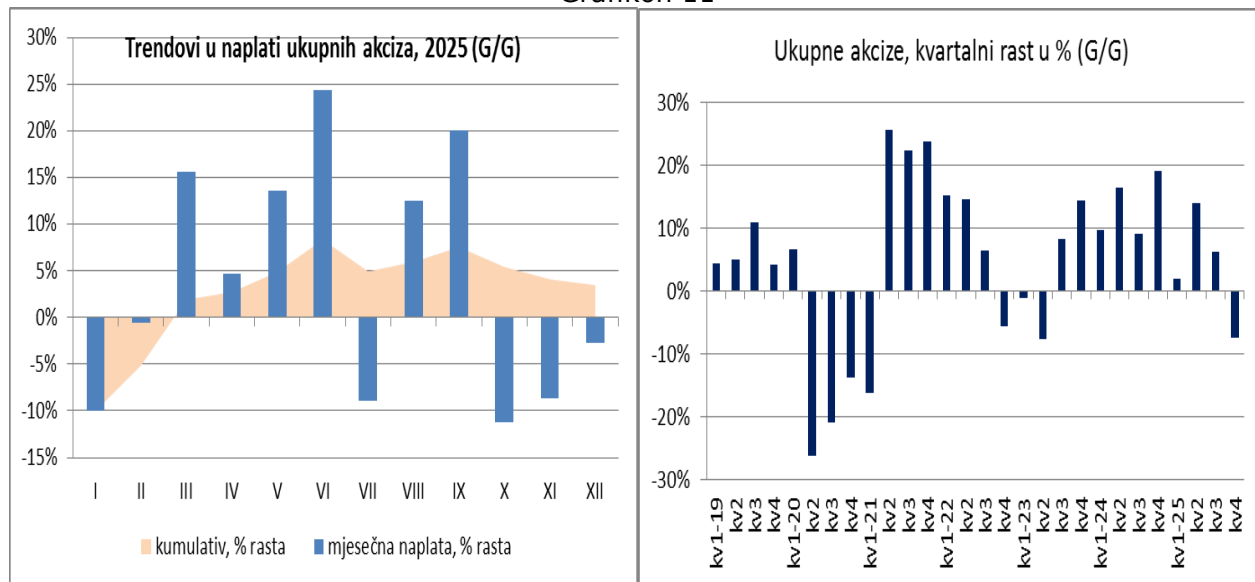
Pregled godišnje naplate PDV-a ukazuje na nagli rast naplate u posljednje četiri godine (Grafikon 10, desno), što je, u najvećoj mjeri, budući da je PDV *ad valorem* porez, posljedica rasta cijena glavnih berzanskih roba na svjetskom tržištu i, posljedično, cijena svih roba i usluga na domaćem tržištu. Međutim, u BiH dodatni faktori generiraju viši rast cijena od rasta cijena ulaznih komponenti, a time i rast PDV-a. Radi se o sljedećim faktorima: BiH je malo tržište koje se sužava odlivom stanovništva, ne omogućavajući efekte ekonomije obima na cijene dobara i usluga, što ima za posljedicu više cijene za iste robe koje dolaze iz EU. Drugo, monopsonska struktura tržišta roba široke potrošnje koje drži nekoliko krupnih kompanija onemogućava konkurenciju i obaranje cijena. Treće, nepovoljna struktura potrošnje u kojoj je značajan udio lokalnih dobara i usluga čija je potražnja cjenovno neelastična doprinosi zadržavanju visokih cijena dobara i usluga.

Iz pregleda se ipak primjećuje da, iako je naplata neto PDV-a u posljednjih pet godina jako visoka u apsolutnom iznosu, godišnje stope rasta iz godine u godinu se smanjuju, približavajući se „normalnim“ stopama rasta potrošnje i ekonomije.

Akcize

Naplata prihoda od akciza u 2025. je snažno oscilirala². Mjesečne stope rasta su se kretale u rasponu od -11,2% (oktobar) do +24,3% (juni). Negativan rast je ostvaren u šest mjeseci, a u preostalih šest pozitivan rast (Grafikon 11, lijevo). Ipak, iz mjesečnih trendova može se primijetiti snažno pogoršanje trendova u posljednja tri mjeseca. Kumulativna stopa rasta je izašla iz negativne zone u martu, da bi u junu dostigla rast od 8,3% u odnosu na naplatu u prvih šest mjeseci 2025.godine, što predstavlja maksimum u 2025. Međutim, zbog lošije naplate u posljednja tri mjeseca kumulativna stopa rasta je pala na 3,5% što predstavlja pad za čak 4,8 p.p. (Grafikon 11, lijevo, „kumulativ“).

Grafikon 11

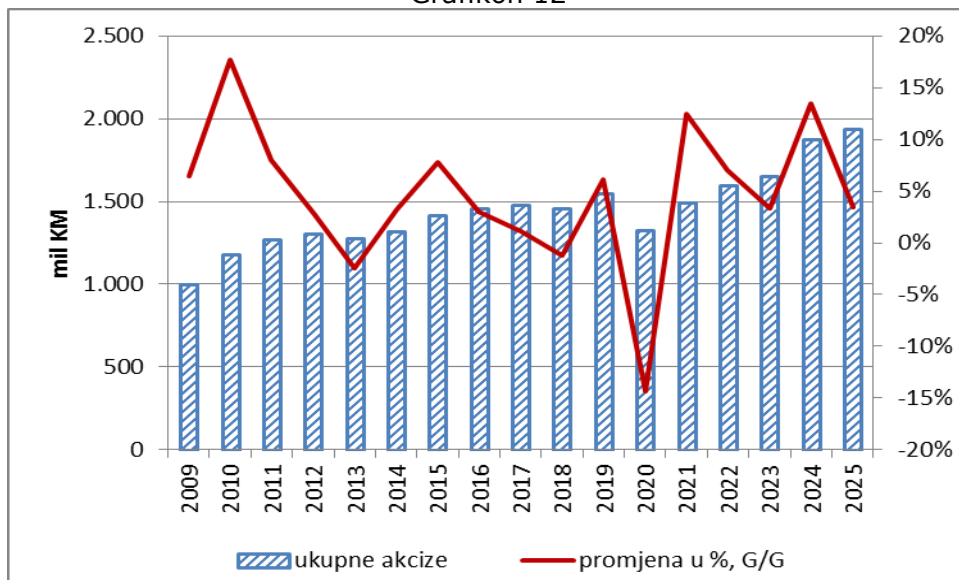

Izvor: Uprava za indirektno oporezivanje BiH; izračun i prikaz autora

Snažnim rastom prihoda od akciza u martu 2025. anuliran je gubitak iz prva dva mjeseca i ostvaren rast od 1,9% na nivou prvog kvartala. Kvartalna poređenja pokazuju da je u prvom kvartalu 2025. ostvarena najniža stopa rasta unazad šest kvartala (Grafikon 11, desno). Pozitivni trendovi u drugom kvartalu 2025. rezultirali su kvartalnom stopom rasta od 13,9%. Pregled kvartalnih trendova rasta pokazuje da drugi kvartal 2025. u pogledu naplate prihoda od akciza prati trendove koji su bili od polovine 2023. do kraja 2024.godine. Međutim, lošija naplata akciza u julu je, i pored visokih stopa rasta u avgustu i septembru, rezultirala nižom stopom rasta u trećem kvartalu 2025. od 6,3%. Konačno, negativni trendovi u posljednja tri mjeseca su imali za posljedicu pad naplate akciza u četvrtom kvartalu od -7,5% nakon devet kvartala uzastopnog rasta.

² Detaljnije analize naplate akciza po vrstama akciznih proizvoda u 2025. biće objavljene u OMA biltenima tokom 2026.godine.

Grafikon 12

Izvor: Uprava za indirektno oporezivanje BiH; izračun i prikaz autora

U apsolutnom iznosu naplata prihoda od akciza u 2025. je rekordna od osnivanja UIO (Grafikon 12). Međutim, neto efekti u odnosu na 2024. su niski u poređenju sa efektima 2024/2023 godina, što se dijelom može objasniti niskom osnovicom u 2023. zbog gubitka prihoda od akciza na duhanske prerađevine usljed promjene režima plaćanja akciza.

Akcize na duhanske prerađevine

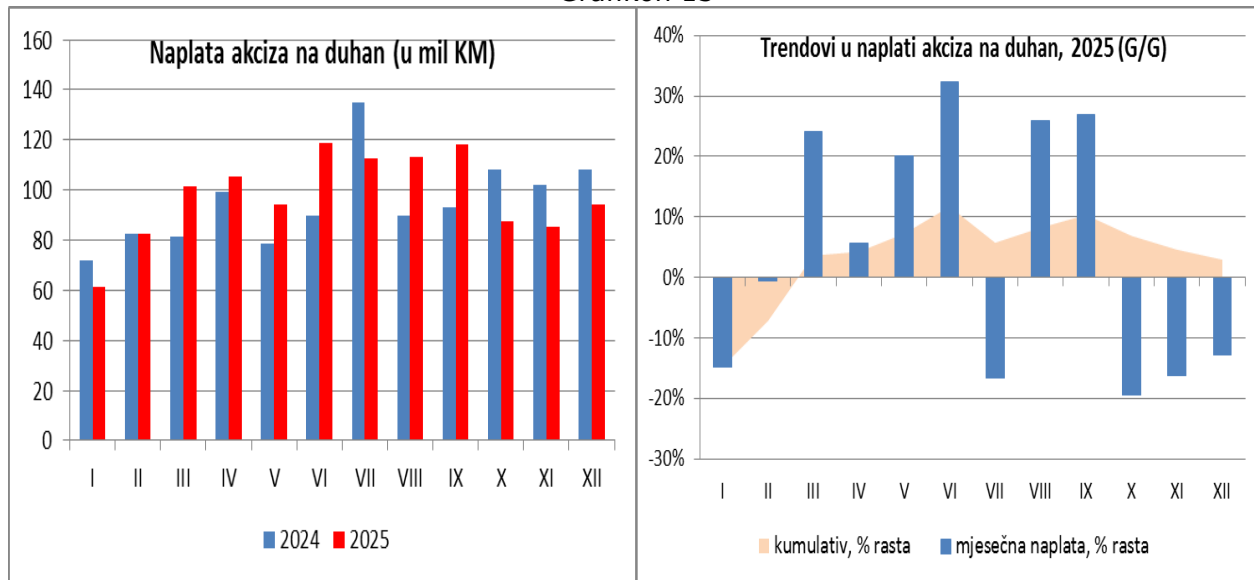
Analiza strukture prihoda od akciza pokazuje da polovina suficita koji je ostvaren u naplati prihoda od akciza 2025. u odnosu na isti period 2024. potiče od naplate akciza na duhanske prerađevine. Iako je suficit iznosio 33,7 mil KM to je daleko lošije od kretanja u 2024. Radi se o pogoršanju trendova koji su, zbog značaja akciza na duhanske prerađevine, doveli i do pogoršanja trendova u naplati ukupnih prihoda od akciza. Za ilustraciju, u 2024. suficit prihoda od akciza na duhanske prerađevine je iznosio čak 172 mil KM, što je predstavljalo 77,7% ukupnog suficita u naplati akciza.

Iz kretanja mjesečne naplate akciza na duhanske prerađevine uočava se tri perioda. Početak i kraj godine su obilježeni padom naplate akciza, dok su pozitivni trendovi zabilježeni od marta do septembra, uz izuzetak negativnog rasta u julu (Grafikon 13, lijevo). Tek se naplata akciza u martu u apsolutnom iznosu približila prosječnom mjesečnom nivou naplate akciza na duhanske prerađevine u posljednjem kvartalu 2024. Mjesečne oscilacije stope rasta naplaćenih akciza su velike. Oscilacije se kreću u rasponu od čak 51,6 p.p., od -19,3% (oktobar) do +32,3% (juni) - (Grafikon 13, desno).

Visok rast naplate akciza u martu i nastavak pozitivnih trendova do septembra su rezultirali rastom kumulativne stope na 10,4%, ali je zbog velikog pada naplate u posljednja tri mjeseca kumulativna stopa rasta smanjena na samo 3%, što je 7,4 p.p. manje u odnosu na devet mjeseci (Grafikon 13, desno, „kumulativ“).

Tri perioda u naplati akciza na duhanske prerađevine najbolje se mogu uočiti iz kvartalnih stopa rasta. Oporavak naplate akciza na duhanske prerađevine u martu je rezultirao skromnom stopom rasta od 3,6% u prvom kvartalu 2025. (Grafikon 14, lijevo).

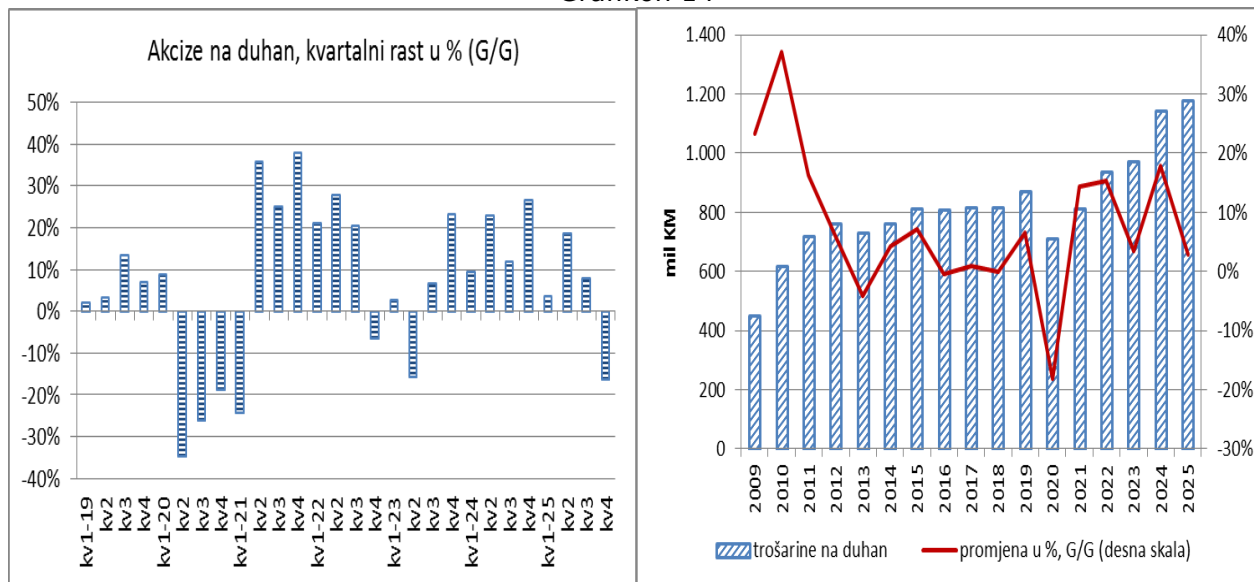
Grafikon 13

Izvor: Uprava za indirektno oporezivanje BiH; izračun i prikaz autora

Snažan rast naplate u maju i junu donio je visoku stopu rasta u drugom kvartalu od 18,8%, a nastavak povoljnih trendova u julu i septembru je rezultirao rastom od 8,2% u trećem kvartalu. Veliko pogoršanje naplate u četvrtom kvartalu donijelo je pad od -16,1%, što je prvi kvartal sa negativnim rastom nakon devet uzastopnih kvartala sa pozitivnim rastom.

Grafikon 14

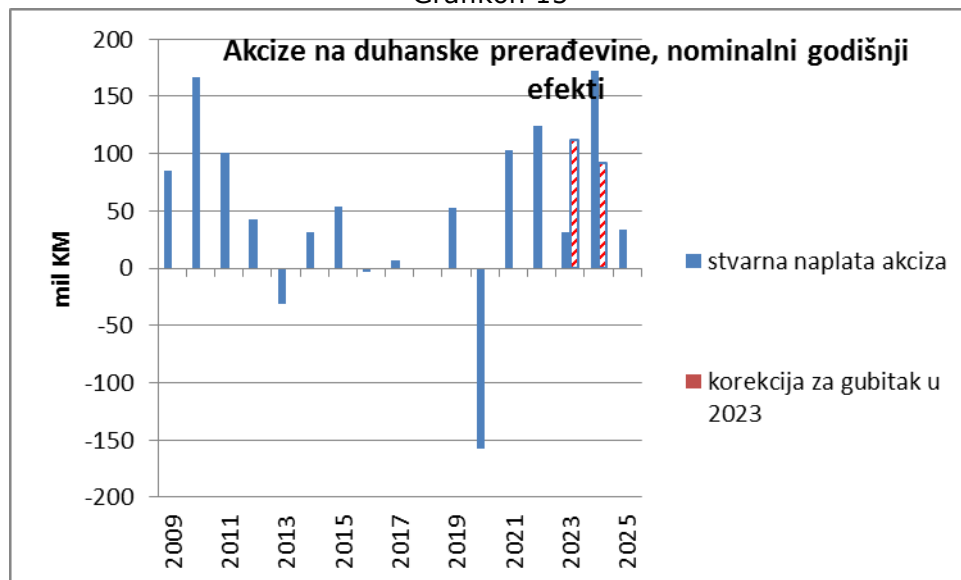

Izvor: Uprava za indirektno oporezivanje BiH; izračun i prikaz autora

Moguće je nekoliko razloga za veliki pad naplate akciza u četvrtom kvartalu. Prvi razlog je efekat baze iz 2024.godine. U četvrtom kvartalu 2024. je naplaćeno čak 28,8% ukupno naplaćenih akciza na duhanske prerađevine u toj godini, znatno iznad višegodišnjeg prosjeka za taj kvartal, što uz vrlo visoku naplatu u apsolutnom iznosu u toj godini daje jako visoku bazu za poređenje. Međutim, potrebno je sagledati i godišnje trendove u naplati akciza na duhanske prerađevine. U 2025.godini ostvarena je rekordna naplata od osnivanja UIO, ali neto efekti, tj. suficit prihoda odnosu na prethodnu godinu je nizak, daleko ispod suficita u 2021., 2022. i 2024. (Grafikon 15). Treba imati u vidu da je zbog promjene režima plaćanja akciza u 2023. suficit značajno niži, što se prelilo u

suficit 2024.godine. No, i nakon te korekcije suficit u 2025. je značajno niži nego u ostalim postpandemijskim godinama (Grafikon 15, „korekcija za gubitak u 2023“).

Grafikon 15

Izvor: Uprava za indirektno oporezivanje BiH; izračun i prikaz autora

Drugi mogući razlog za lošiju naplatu u 2025. jeste nepovoljna situacija na tržištu koja je dovela do promjene prodajne politike duhanskih kompanija. Treba imati u vidu da samo tri multinacionalne duhanske korporacije drže skoro 93% tržišta cigareta, te se svaka promjena poslovnih politika ili *ad hoc* poslovna odluka prema trenutačnoj procjeni stanja na tržištu menadžmenta ovih korporacija neminovno odražava na ukupnu naplatu akciza na duhanske prerađevine. Mnogobrojni su faktori koji mogu uticati na reduciranje poslovnih planova, kao što su smanjena potrošnja dijaspore, sporiji rast turizma i prekograničnih prodaja u odnosu na očekivanja, kretanje cijena cigareta u susjednim zemljama i sl. U posljednje vrijeme se nameće i faktor supstitucije konzumiranja tradicionalnih cigareta elektronskim cigaretama i sličnim duhanskim proizvodima koji nisu obuhvaćeni akciznom politikom u BiH, te su cjenovno pristupačniji.

Iako nakon promjene režima plaćanja akciza na duhanske prerađevine podaci iz evidencije o izdatim akciznim markicama nisu u direktnoj vezi sa naplaćenim prihodima od akciza značajni su za sagledavanje trendova na tržištu cigareta i duhana, kao i za buduća kretanja naplate akciza. Prema izvještajima za 2025. količina cigareta, mjerena brojem izdatih akciznih markica, povećana je za 5,9%, a vrijednost cigareta je bila veća čak za 10,9% u odnosu na 2024. S obzirom da su ostale značajne „zalihe“ akciznih markica kod duhanskih kompanija, sa vrijednosti akciza oko 100 mil KM, može se pretpostaviti da će se cigarete sa preuzetim markicama uvesti početkom 2026. godine, što će se odraziti na naplatu akciza u prvom kvartalu 2026. Maloprodajne cijene cigareta su mijenjane u nekoliko navrata tokom 2025.³ U odnosu na prosječnu ponderiranu maloprodajnu cijenu u 2024. rast prosječne ponderirane cijene cigareta na kraju 2025. iznosi u apsolutnom iznosu 0,28 KM po paklici, odnosno 4,7%, što je u skladu sa inflacijom.

³ U prva dva mjeseca 2025. maloprodajne cijene određenih brendova cigareta dvije najveće duhanske korporacije su povećane u dva navrata, 03.02.2025. i 17.02.2025. Nakon toga, povećane su cijene određenih brendova cigareta ostalih duvanskih kompanija 17.03.2025. i 01.04.2025. Posljednje povećanje cijena od 0,10 KM po paklici određenih brendova cigareta primjenjuje se od 16.06.2025., a efekti ovog poskupljenja odrazili su se na naplatu akciza u trećem i četvrtom kvartalu 2025.

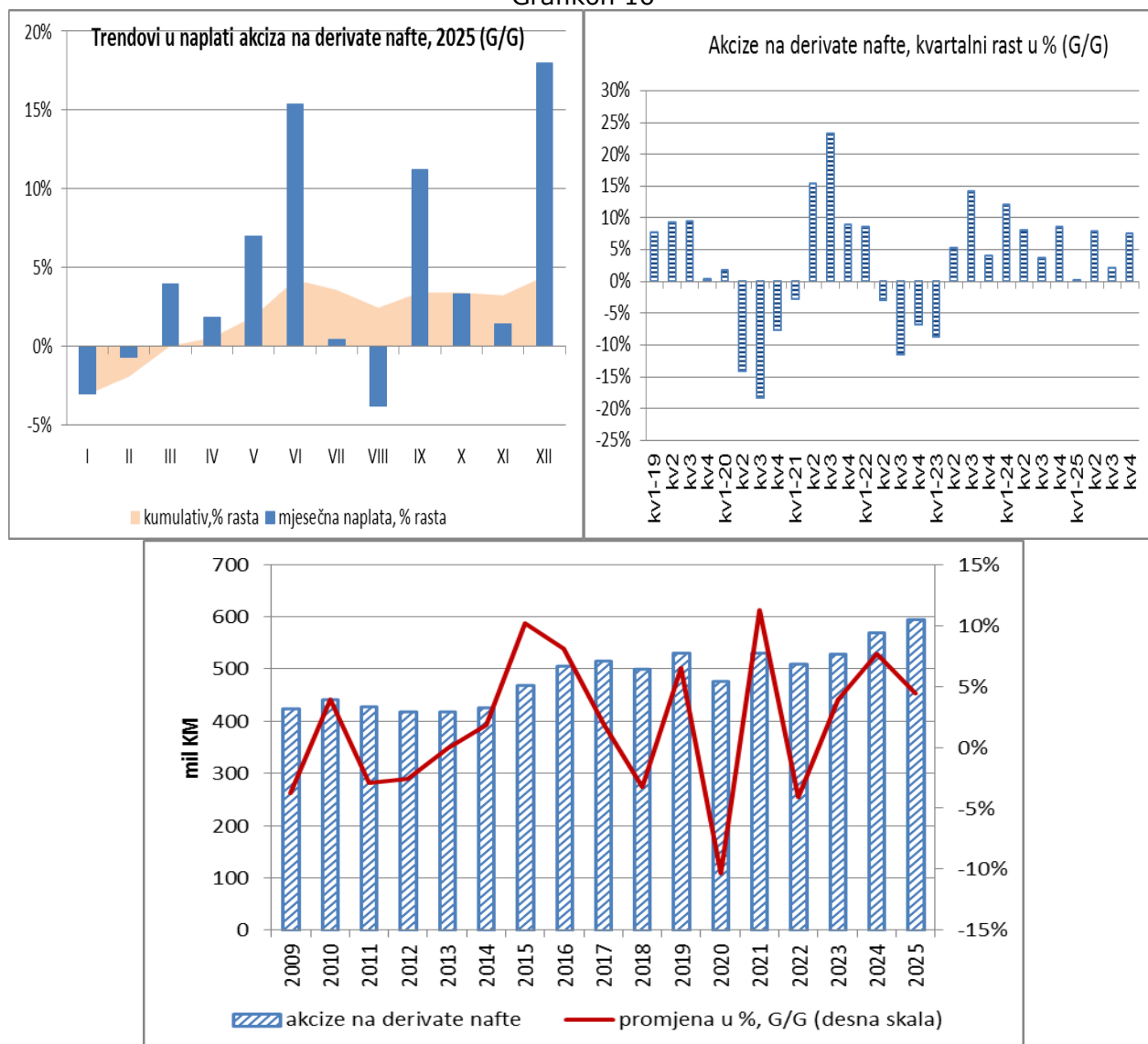
Akcize na derivate nafte

Trendovi u naplati akciza na derivate nafte u 2025. pokazuju sličan obrazac u oba polugodišta. U prva dva mjeseca u oba polugodišta zabilježen je pad naplate akciza, a u preostala četiri pozitivni trend sa visokim stopama rasta. Maksimalne mjesečne stope rasta su ostvarene u posljednjem mjesecu polugodišta, 15,4% u junu i čak 17,2% u decembru 2025. (Grafikon 16, lijevo). Navedeni obrazac naplate akciza na derivate više upućuje na dinamiku uvoza, jer se akcize plaćaju pri uvozu, a manje na oscilacije u potrošnji.

Poboljšanje trendova naplate u nastavku godine su rezultirali kumulativnom stopom rasta od 4,2% na nivou prvog polugodišta, da bi nakon turbulencija u drugom polugodištu i maksimuma u decembru, godišnja stopa rasta iznosila 4,5% (Grafikon 16, lijevo „kumulativ“).

Obrazac naplate koji se podudara u polugodištima reflektirao se i na kvartalne trendove. Zbog lošije naplate u prva dva mjeseca svakog polugodišta ostvarene su skromne stope rasta u prvom i trećem kvartalu 2025., 0,1% i 2,1%, respektivno. Nagli rast u nastavku oba polugodišta je donio visoke stope rasta u drugom i četvrtom kvartalu, 7,9% i 7,5%, respektivno (Grafikon 16, desno).

Grafikon 16

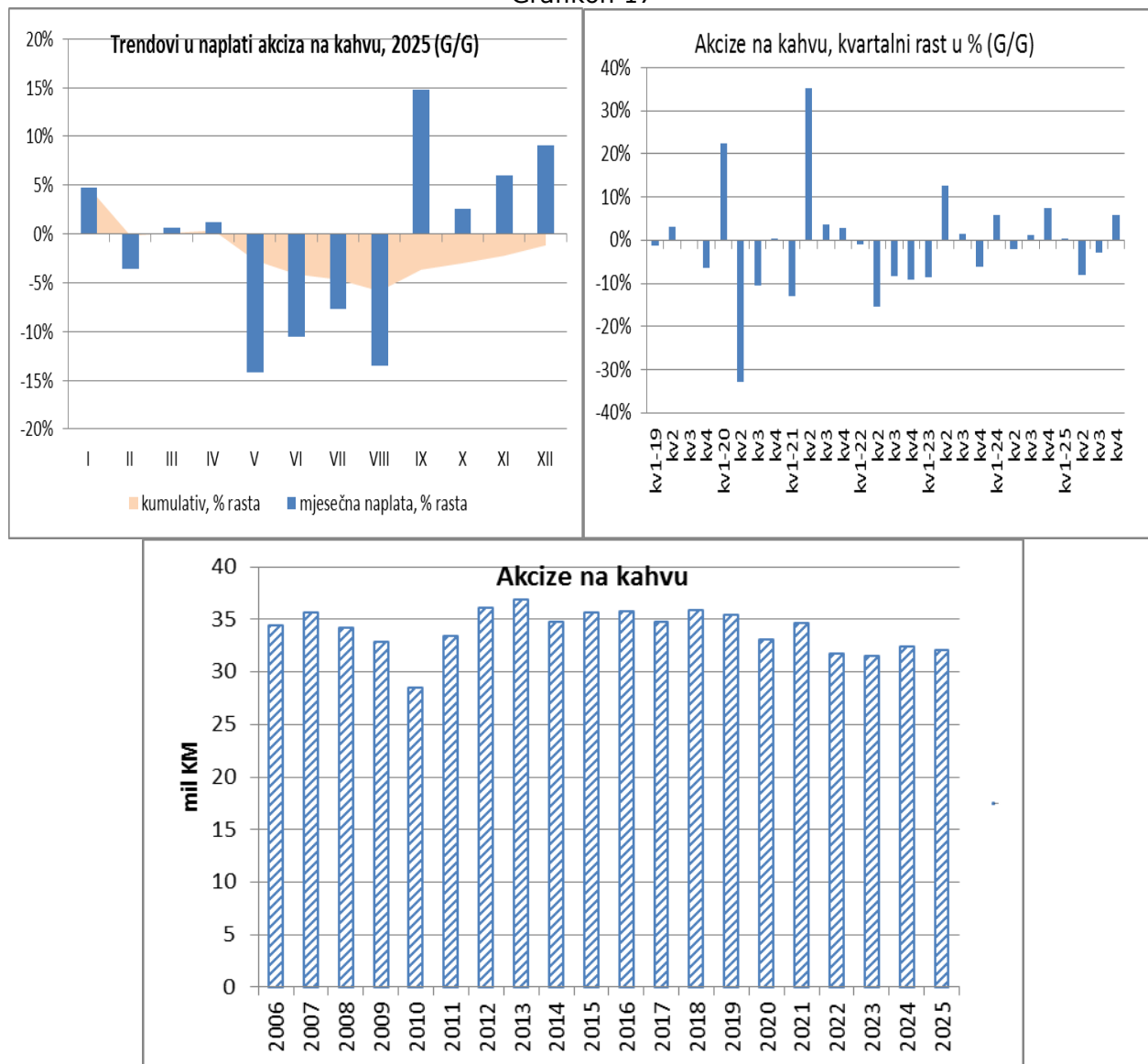
Izvor: Uprava za indirektno oporezivanje BiH; izračun i prikaz autora

Pregled godišnjih trendova ukazuje na postepen rast prihoda od akciza na derivate nafte u posljednje dvije godine. Nakon snažnih oscilacija uzrokovanih pandemijom i svjetskom energetsom krizom godišnja stopa rasta je očekivano niža, u skladu sa rastom potrošnje i ekonomije (Grafikon 16, dolje).

Akcize na kahvu

Obrazac naplate akciza na kahvu pokazuje različite trendove u tri perioda. U prvoj trećini godine naplata je bila promjenjivog karaktera, u drugoj trećini je došlo do velikog pogoršanja sa mjesečnim padom od čak -13,5% (avgust). Međutim, u četiri posljednja mjeseca zabilježen je pozitivan trend rasta sa stopama i do +15% u septembru (Grafikon 17, lijevo). Slijedom takvih trendova kumulativna stopa rasta je veći dio godine bila u negativnoj zoni rasta, a čak ni pozitivan rast u posljednja četiri mjeseca nije mogao anulirati dubioze iz sredine godine, tako da je na nivou godine ostvaren pad od -1,2% (Grafikon 17, lijevo, „kumulativ“).

Grafikon 17

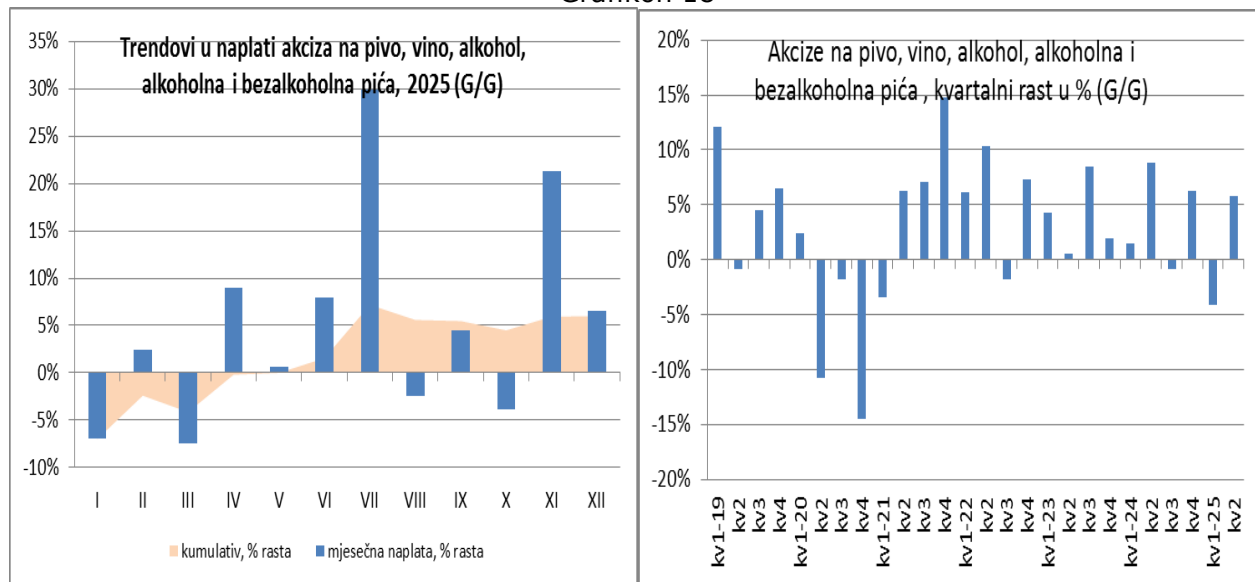
Izvor: Uprava za indirektno oporezivanje BiH; izračun i prikaz autora

Kvartalna poređenja u posljednje dvije godine pokazuju snažne oscilacije kvartalnih stopa rasta, no, u apsolutnom iznosu prihoda razlike nisu značajne. Divergentni trendovi u naplati tokom 2025. odrazili su se i na kvartalne stope rasta. U prvom kvartalu 2025. ostvaren je minimalni rast prihoda od akciza na kahvu od 0,1%. Snažan pad prihoda u nastavku godine imao je za posljedicu maksimalnu negativnu stopu rasta od -8,1% u drugom kvartalu. Pozitivan trend rasta u septembru je smanjio negativan rast u trećem kvartalu na -2,7%. Konačno, pozitivan rast naplate u posljednjim mjesecima godine donio je stopu rasta od 5,9% u četvrtom kvartalu 2025. (Grafikon 17, desno). Pregled godišnjih trendova ne pokazuje očekivani oporavak potrošnje kahve, a time i naplate prihoda od akciza. Naplata prihoda od akciza na kahvu je čak niža nego 2006. kada je UIO u punom kapacitetu preuzela naplatu prihoda od indirektnih poreza (Grafikon 17, dolje).

Akcize na pivo, vino, alkohol, alkoholna i bezalkoholna pića

Naplata akciza na grupaciju proizvoda koju čine pivo, vino, alkohol, alkoholna i bezalkoholna pića je u 2025. bila 6,1% veća od naplate u istom periodu 2024. Rastu je najviše doprinijela naplata akciza u julu i novembru (Grafikon 18, lijevo). Kvartalna poređenja pokazuju oprečne trendove u naplati akciza. Pad od -4,1% je ostvaren u prvom kvartalu, a u preostala tri kvartala pozitivan rast, sa maksimumom u trećem kvartalu od 11,2% (Grafikon 18, desno).

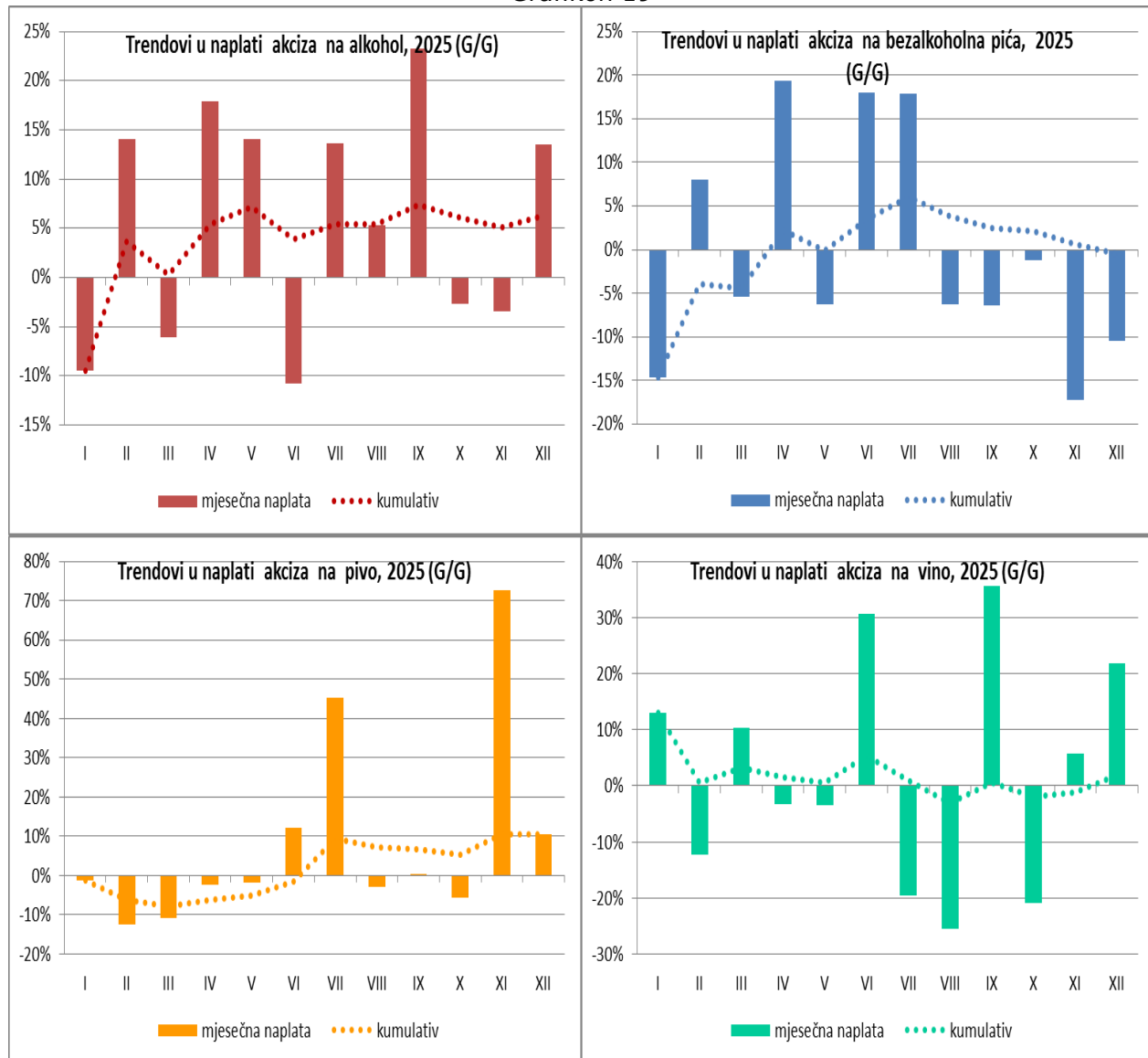
Grafikon 18

Izvor: Uprava za indirektno oporezivanje BiH; izračun i prikaz autora

Trendovi u strukturi naplaćenih akciza su različiti ovisno o vrsti akciznih proizvoda. Može se izvesti generalni zaključak da je mjesečna naplata oscilirajuća, a da je kumulativna stopa rasta u 2025. uglavnom u zoni pozitivnog rasta, osim kod akciza na bezalkoholna pića (Grafikon 19).

Grafikon 19

Izvor: Uprava za indirektno oporezivanje BiH; izračun i prikaz autora

Naplata akciza na alkohol i alkoholna pića je bila oscilatorna tokom cijele godine, ali kumulativna stopa rasta je deset mjeseci bila u pozitivnoj zoni rasta, a na godišnjem nivou iznosi 6,3%.

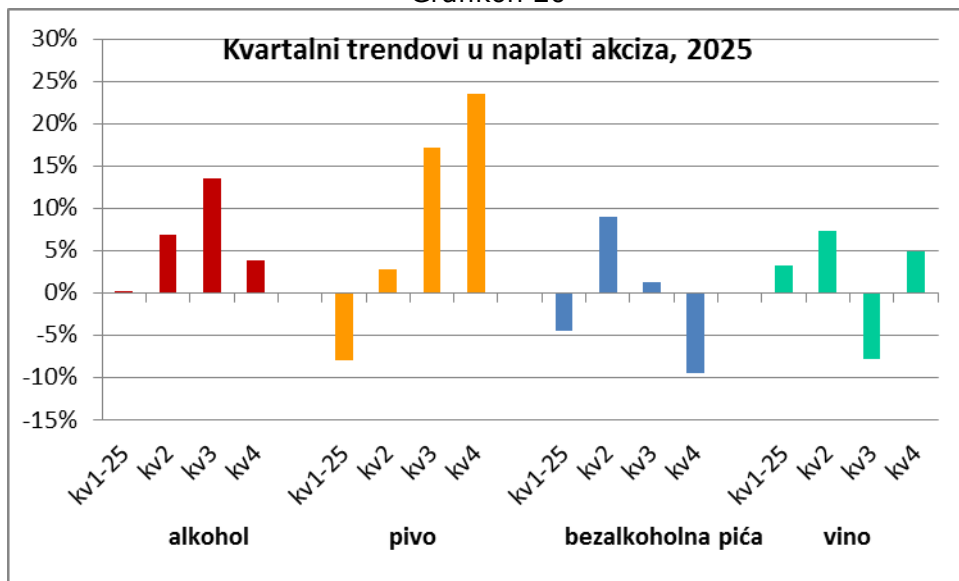
Naplata akciza na bezalkoholna pića je izašla iz negativne zone rasta tek u aprilu 2025., a maksimalni rast je ostvaren u julu. Od tada pet mjeseci u kontinuitetu se bilježi negativan rast, koji je u cijelosti anulirao suficit ostvaren sredinom godine, tako da je na nivou godine ostvaren pad prihoda od -0,4%.

Nakon pet mjeseci negativnog rasta u kontinuitetu u junu je ostvaren rast naplate prihoda od akciza na uvozna piva, što je djelimično ublažilo dubiozu iz prethodnih mjeseci. U julu i decembru je ostvaren enorman rast naplate akciza na domaća piva, što se može objasniti naplatom starog duga. U svakom slučaju, iznos naplaćenog starog duga je u toj mjeri bio značajan da je nakon godinu dana negativnih trendova ostvaren pozitivan kumulativni rast akciza na pivo od čak 10,6%.

Pregled kvartalnih stopa rasta ukazuje na divergentna kretanja u 2025. (Grafikon 20). Primjetan je pozitivan trend rasta u naplati akciza na alkohol i alkoholna pića, te akciza na pivo. Međutim,

visoke kvartalne stope rasta su dijelom posljedica naplate starog duga, što umanjuje očekivanja da bi se oporavak naplate akciza mogao nastaviti i u 2026. Na drugoj strani, trendovi u naplati akciza na bezalkoholna pića su značajno pogoršani u posljednja dva kvartala.

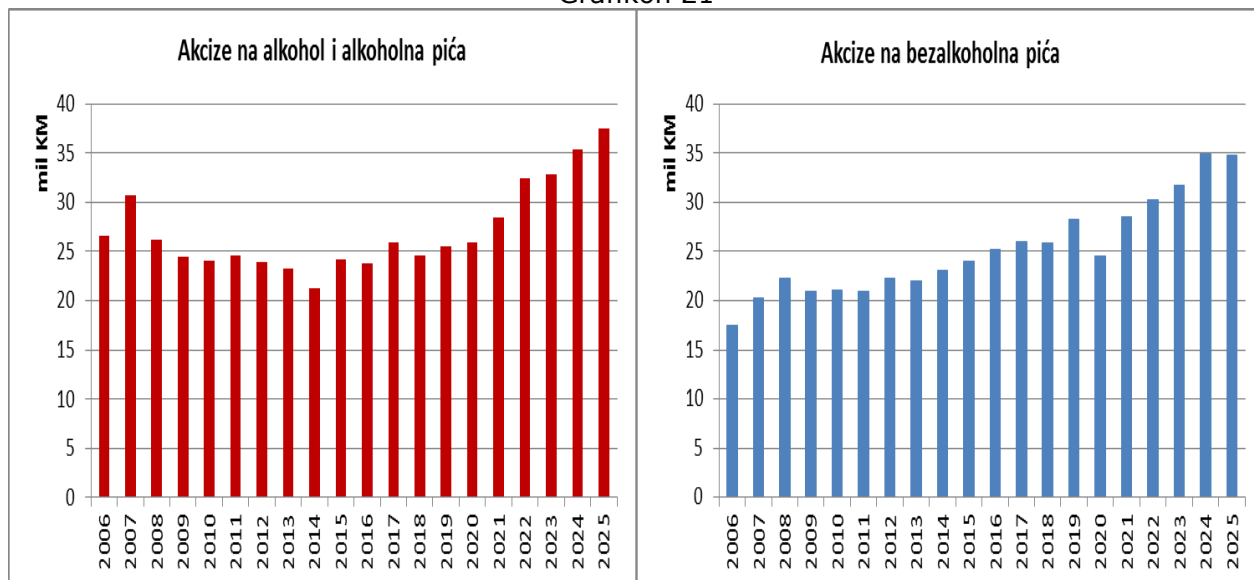
Grafikon 20

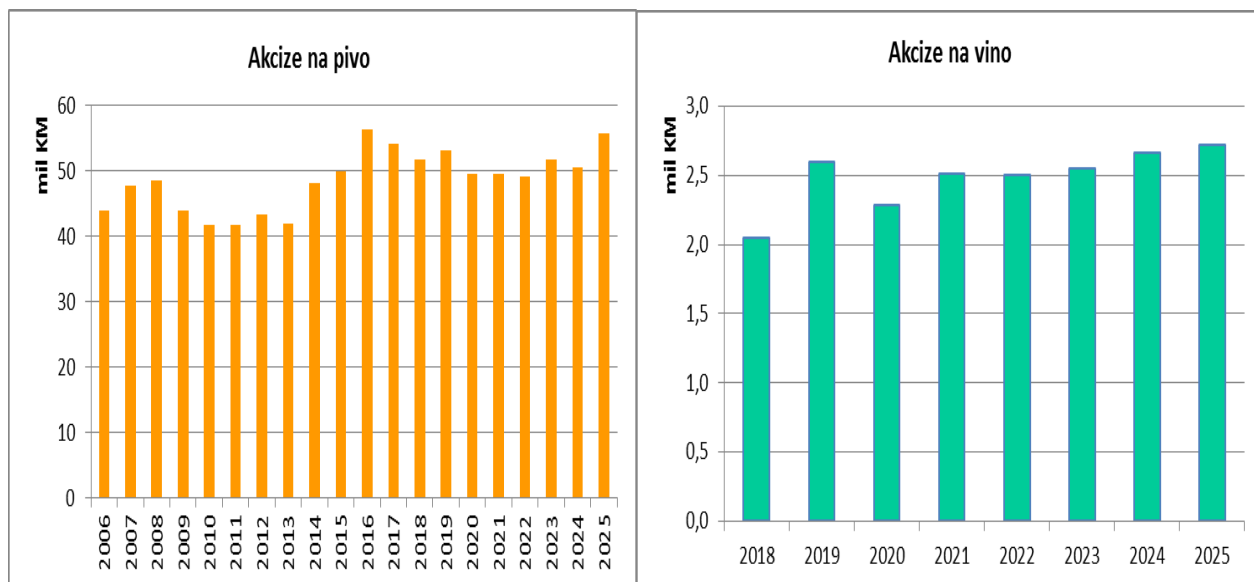

Izvor: Uprava za indirektno oporezivanje BiH; izračun i prikaz autora

Prikaz godišnje naplate pokazuje kontinuirani rast naplate akciza na alkohol i alkoholna pića i u apsolutnom iznosu od 2014., dok kod naplate akciza na bezalkoholna pića imamo prekid kontinuiranosti u pandemijskoj 2020. i u 2025. (Grafikon 21). S druge strane, naplata akciza na pivo još nije dostigla maksimum u 2016. godini, a imajući u vidu da naplata u 2025. sadrži i iznose akciza koje su trebale biti naplaćene prethodnih godina diskrepanca u odnosu na maksimum iz 2016. je još veća.

Grafikon 21

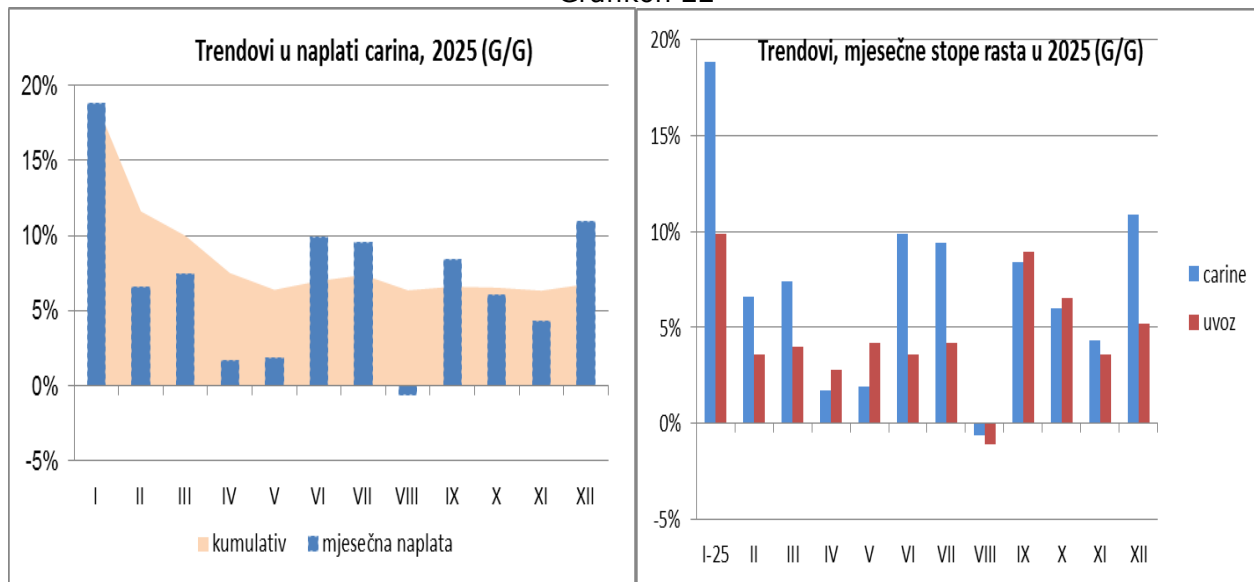

Izvor: Uprava za indirektno oporezivanje BiH; izračun i prikaz autora

Carine

U 2025. nastavljen je trend pozitivnih stopa rasta prihoda od carina iz prethodne godine, no, stope rasta prihoda su znatno niže (Grafikon 22, lijevo). Najviša stopa od 18,8% je zabilježena u januaru, a u četiri mjeseca se kretala oko 10%. Uočava se trend usporavanja stope rasta, da bi u avgustu bio zabilježen i pad naplate prihoda od carina od -0,6%, prvi put od februara 2021. godine.

Grafikon 22

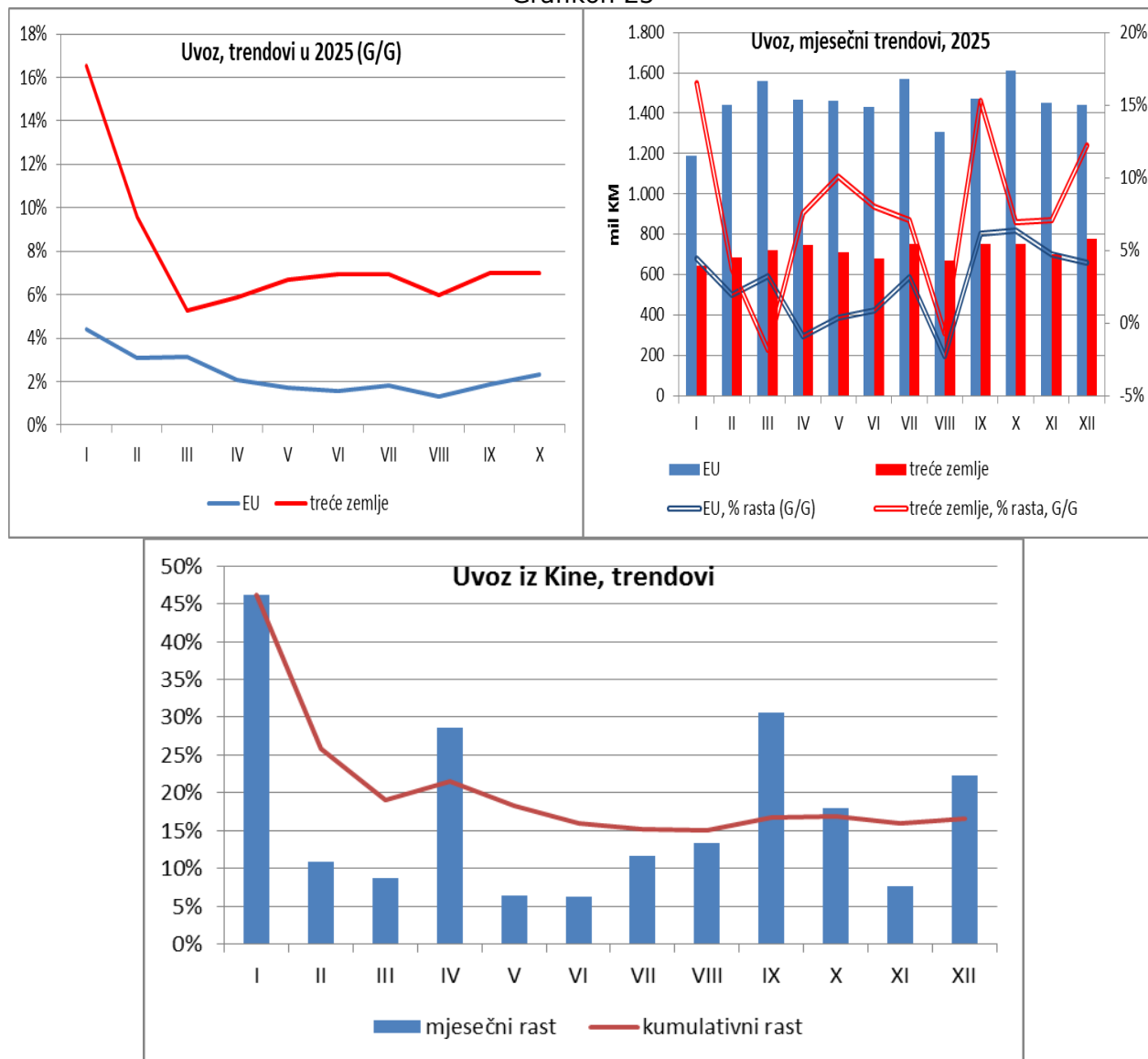
Izvor: Uprava za indirektno oporezivanje BiH; Agencija za statistiku BiH; izračun i prikaz autora

Podaci o naplati PDV-a na uvoz i carina su indirektno ukazivali na trend rasta uvoza. Na osnovu pregleda trendova kod uvoza i prihoda od carina može se zaključiti da je rast carina u šest mjeseci bio značajno iznad rasta uvoza, što signalizira da je brži rast imao uvoz dobara koji je pod režimom carina od uvoza ostalih roba na koje se ne primjenjuje carina. S druge strane, u ostalim mjesecima diskrepanca je u korist uvoza.

Primjetan je oštar pad uvoza u periodu februar - maj 2025. (Grafikon 22, desno), za razliku od visokih stopa rasta krajem 2024. i početkom 2025. To je imalo za posljedicu snažan pad kumulativne stope rasta prihoda od carina u prvih pet mjeseci 2025. Od maja mjeseca kumulativna stopa rasta je stabilna, sa vrlo malim mjesečnim oscilacijama, da bi na kraju godine iznosila 6,8% zahvaljujući stabilnoj naplati u posljednjoj trećini godine, pogotovo snažnom rastu u decembru (Grafikon 22, lijevo „kumulativ“).

Za naplatu prihoda od carina značajno je pratiti uvoz iz EU i trećih zemalja. S obzirom da su carine zadržane samo na ograničen broj roba koje se uvoze iz EU, te na uvoz roba iz Kine i ostalih trećih zemalja, rast prihoda od carina posljedica je rasta uvoza tih roba. Prema zvaničnim podacima za 2025. ostvaren je rast uvoza iz trećih zemalja od 7,5%, u okviru koga je rast uvoza iz Kine iznosio 16,6%. Radi se o visokoj stopi rasta koja je već sedam mjeseci stabilna (Grafikon 23, dolje). Isto tako, ostvaren je rast uvoza iz članica EU od 2,7% (Grafikon 23, lijevo). Mjesečni pregled uvoza iz EU i trećih zemalja pokazuje značajne oscilacije vrijednosti uvoza, što, u cjelini, proizvodi oscilacije kumulativne stope rasta (Grafikon 23, desno).

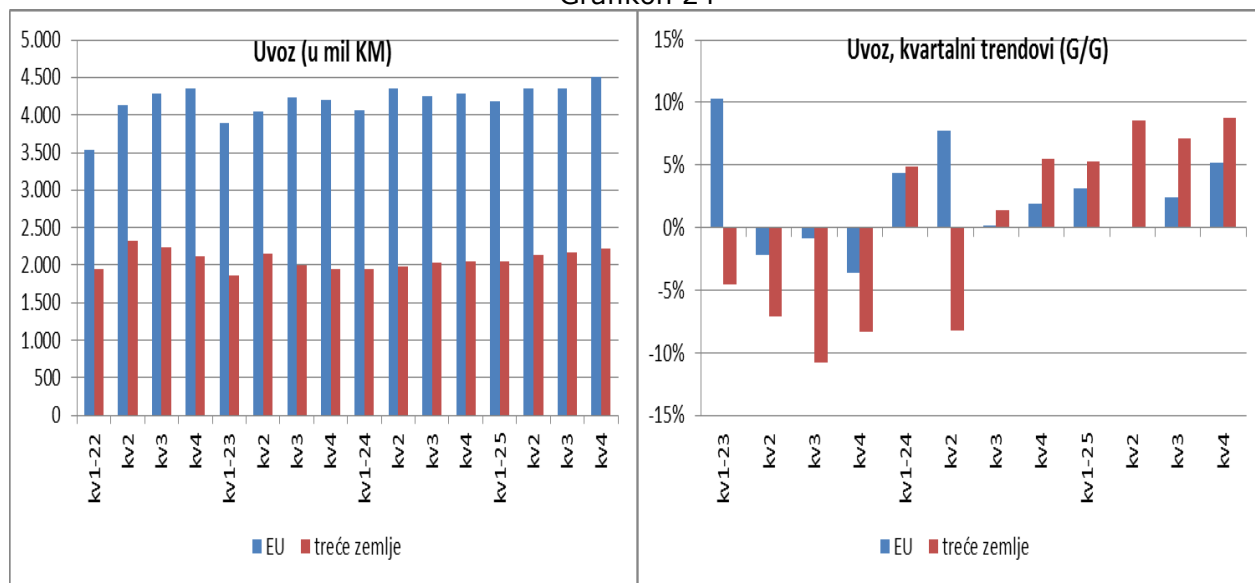
Grafikon 23

Izvor: Agencija za statistiku BiH; izračun i prikaz autora

Kvartalne stope rasta daju jasniju sliku o kretanju uvoza iz EU i trećih zemalja, nego što se može zaključiti iz godišnje stope rasta. Poređenja uvoza u apsolutnom iznosu pokazuju da su uvoz iz EU i trećih zemalja u trećem kvartalu 2025. bili skoro identični vrijednostima iz drugog kvartala 2025., dok se u četvrtom primjećuje blagi rast (Grafikon 24, lijevo). Međutim, kvartalna poređenja uvoza (G/G) pokazuju snažni rast uvoza iz EU. Nakon nultog rasta u drugom kvartalu, u trećem je zabilježen rast od 2,4%, a u četvrtom kvartalu čak 5,2%. Isto tako, nastavlja se trend visokih kvartalnih stopa rasta uvoza iz trećih zemalja, tri kvartala uzastopno, sa stopama koje premašuju 8% (Grafikon 24, desno).

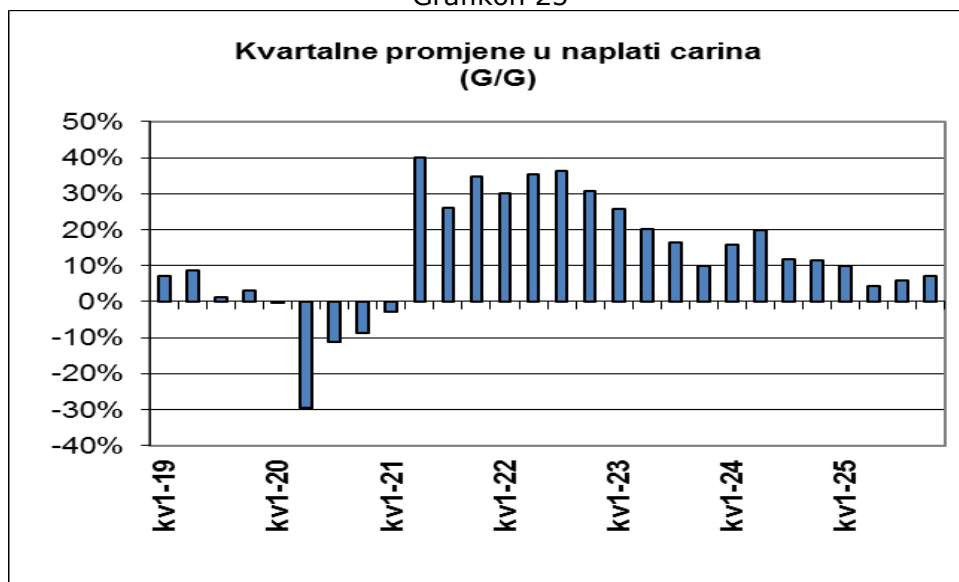
Grafikon 24

Izvor: Agencija za statistiku BiH; izračun i prikaz autora

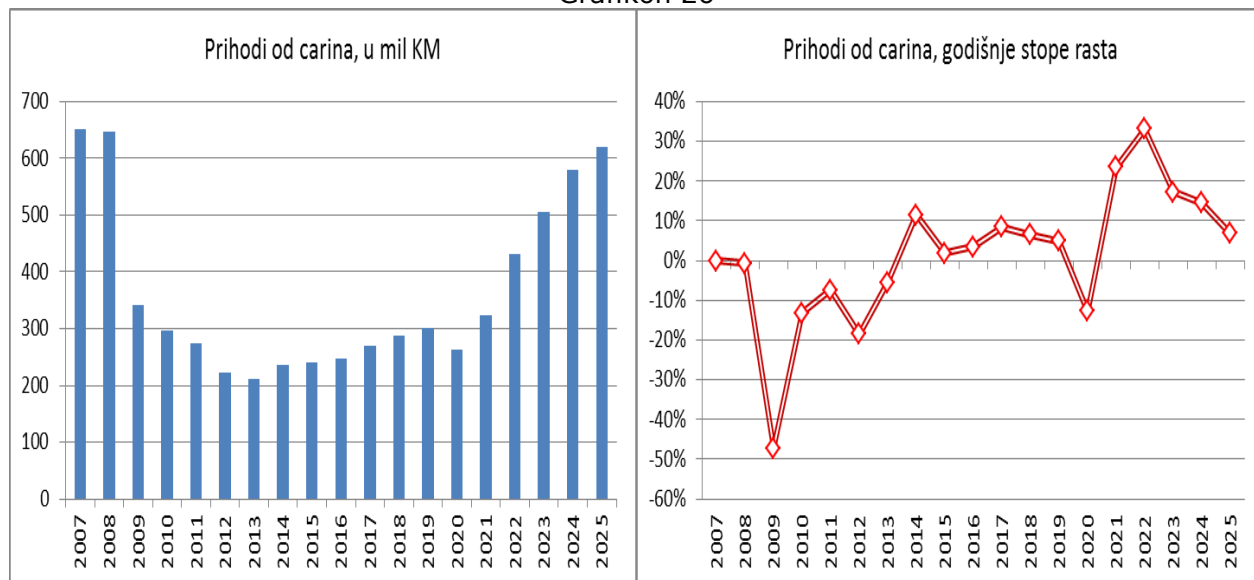
Kvartalna poređenja naplate prihoda od carina pokazuju opadajući trend rasta u odnosu na prethodne godine. Najviša stopa od 10% je ostvarena u prvom kvartalu, a najniža u drugom kvartalu od 4,4%. U trećem i četvrtom kvartalu došlo je do oporavka naplate prihoda, kao posljedica rasta uvoza, te su zabilježene stope rasta od 5,9% i 7,2% (Grafikon 25).

Grafikon 25

Izvor: Uprava za indirektno oporezivanje BiH; izračun i prikaz autora

Grafikon 26

Izvor: Uprava za indirektno oporezivanje BiH; izračun i prikaz autora

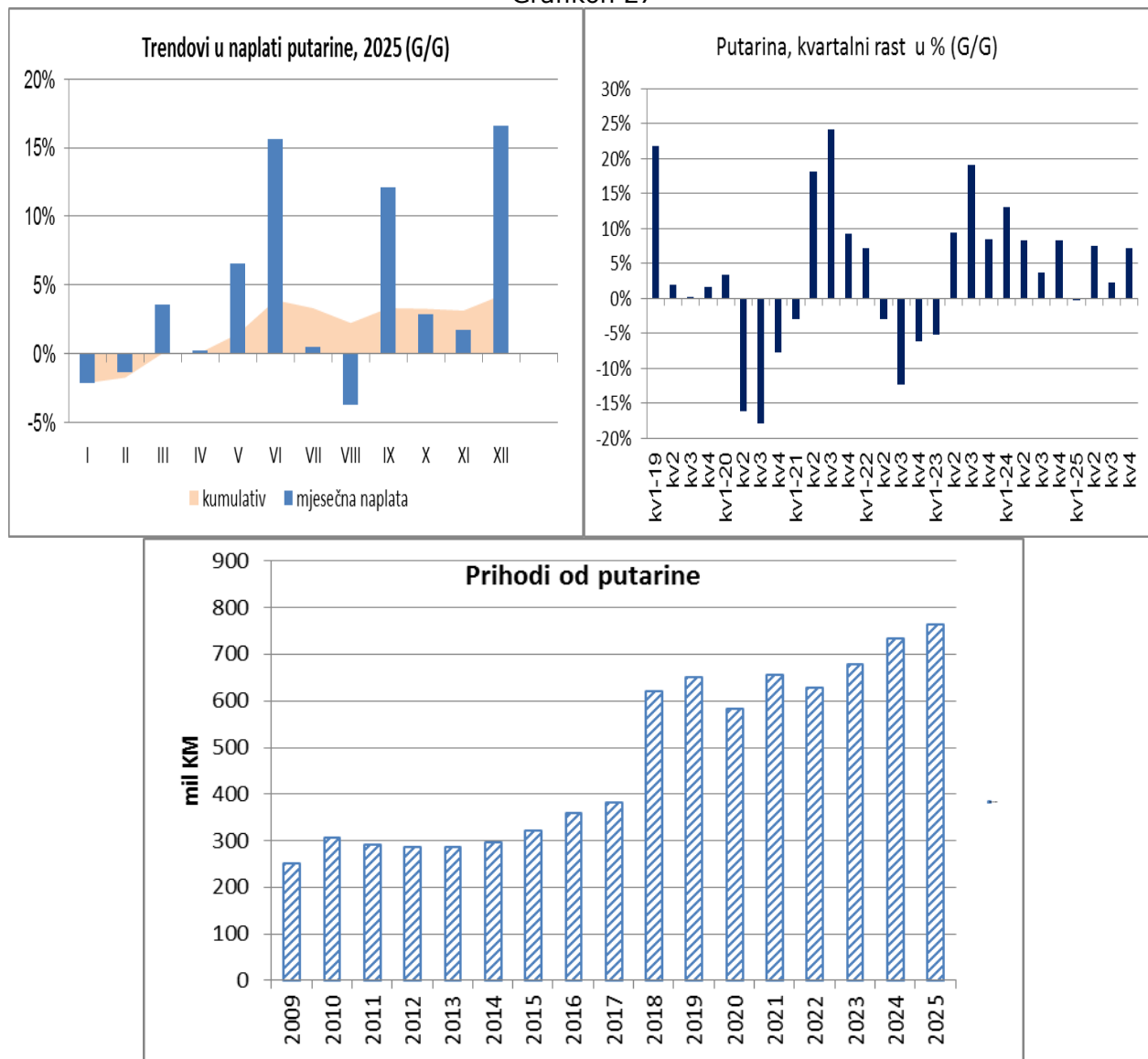
Od 2022. naplata prihoda od carine iz godine u godinu snažno se povećava (Grafikon 26, lijevo), sa tendencijom da u 2026. dostigne iznos koji je bio naplaćen prije početka procesa liberalizacije vanjske trgovine BiH, koji je podrazumijevao pristupanje CEFTA sporazumu, petogodišnje smanjenje carina na uvoz roba iz EU⁴. Najniži nivo naplate prihoda od carina je ostvaren u 2013. godini, kada su prihodi pali na svega 33% prihoda ostvarenih 2007., koja predstavlja godinu sa najvećim prihodima od carina od uspostave UIO. Izbijanje rata u Ukrajini je pokrenulo snažni cjenovni val kod strateške robe - energenata, hrane, sirovina i, posljedično, svih ostalih roba i usluga. Visoke stope rasta uvoza rezultirale su visokim stopama rasta prihoda od carina od 31,3% u 2022. U posljednje tri godine došlo je do smirivanja stopa rasta i njihovog svođenja u okvire rasta uvoza (Grafikon 26, desno).

Putarina

Iako se obračunavaju po istom principu stope rasta prihoda od putarine su bile niže nego stope rasta akciza na derivate nafte, zbog razlika u osnovici i oslobođanjima. Trendovi naplate su slični trendovima naplate akciza na derivate. Može se uočiti polugodišnji obrazac, sa negativnom naplatom u prva dva mjeseca i pozitivnim rastom u ostala četiri mjeseca (Grafikon 27, lijevo). U konačnici su promjenjivi trendovi rezultirali godišnjom stopom rasta od 4,3%.

⁴ Više: Antić, D. (2025). "Uloga i značaj carina u poreznoj strukturi". OMA Bilten br. 233/234, septembar/oktobar 2025., www.oma.uino.gov.ba.

Grafikon 27

Izvor: Uprava za indirektno oporezivanje BiH; izračun i prikaz autora

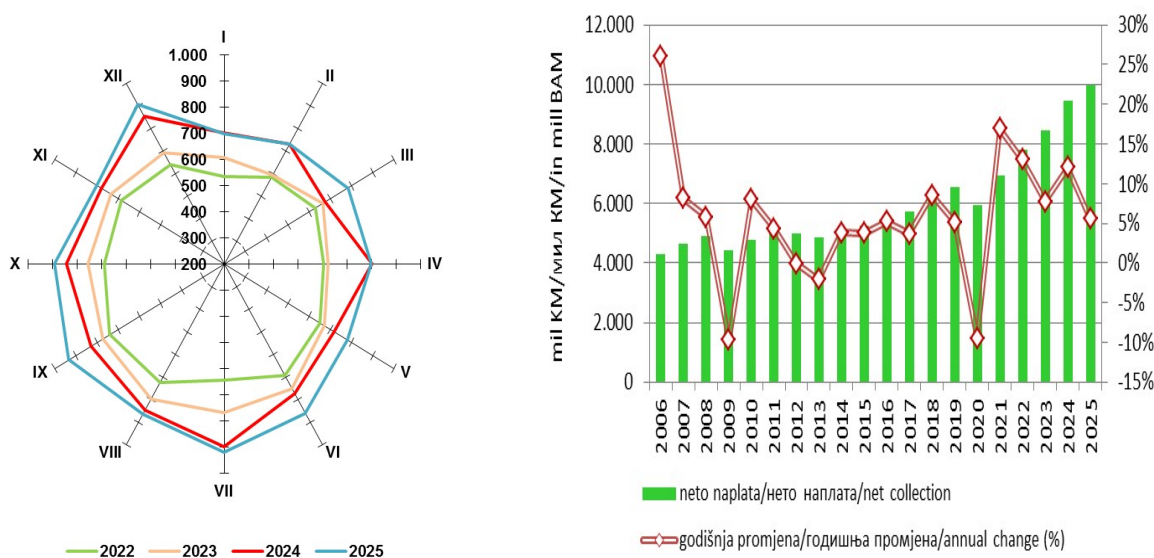
Kvartalna poređenja pokazuju da su pozitivni trendovi u naplati putarine donijeli visoke stope rasta u drugom i četvrtom kvartalu od 7,5% i 7,2%, dok su negativni trendovi u početnim mjesecima oba polugodišta smanjili stope rasta u prvom kvartalu na -0,3%, a u trećem na skromnih 2,3% (Grafikon 27, desno). Pregled godišnje naplate prihoda od putarina pokazuju stabilan rast nakon turbulencija na tržištu energenata uzrokovanih pandemijom i svjetskom energetsom krizom (Grafikon 27, dolje).

EFEKTI NAPLATE INDIREKTNIH POREZA U 2025. GODINI

Analiza godišnjih trendova naplate indirektnih poreza ukazuje na snažan rast naplate u apsolutnom iznosu na godišnjem nivou (Grafikon 28, desno) u posljednje četiri godine. Na mjesečnom nivou primjetne su oscilacije, u nekoliko mjeseci podudaranje sa nivoom naplate u 2024. Može se lako uočiti da su ozbiljniji mjesečni suficiti u 2025. u odnosu na 2024. *de facto* ostvareni u samo nekoliko mjeseci (Grafikon 28, lijevo).

Iz pregleda godišnjih stopa rasta može se zaključiti da se stopa rasta, nakon turbulentnog perioda 2020-2022 (pandemija, početak rata u Ukrajini, energetska kriza, rat na Bliskom Istoku), kojeg odlikuju ekstremno niske (2020) i ekstremno visoke stope rasta (2021, 2022), postepeno normalizira. Treba imati u vidu da je visoka stopa rasta u 2024. povezana sa novim pravilima naplate akciza na duhanske prerađevine. I pored visoke naplate u 2025. u apsolutnom iznosu, primjetno je i usporavanje godišnje stope rasta u posljednje četiri godine i njeno svođenje u „normalne“ okvire, koji odgovaraju rastu ekonomije i potrošnje (Grafikon 28, desno).

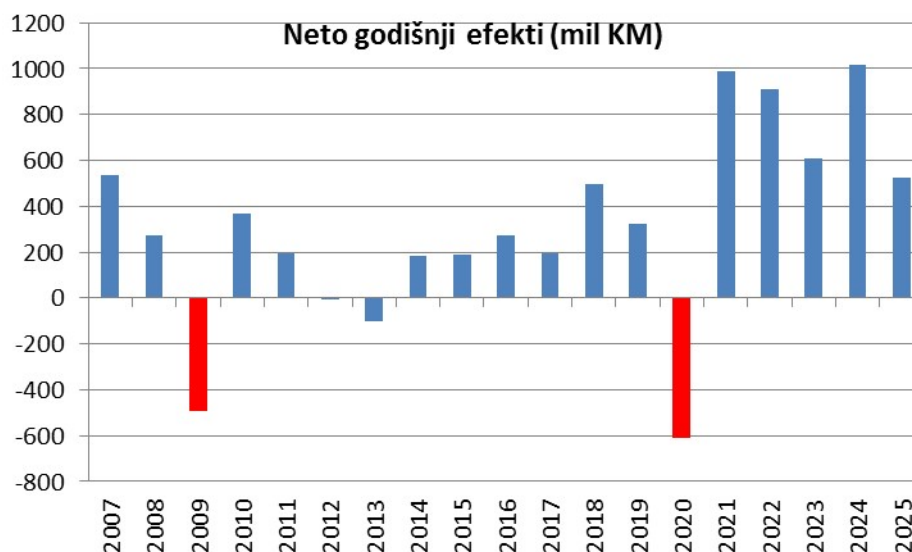
Grafikon 28

Izvor: Uprava za indirektno oporezivanje BiH; izračun i prikaz autora

Od uvođenja PDV-a, u samo dvije godine ostvaren je neto pad prihoda od indirektnih poreza (Grafikon 29). To su godine koje su obilježene velikim globalnim šokovima - 2009., u kojoj se ispoljila globalna finansijska i ekonomska kriza, i pandemijska 2020. U posljednjih pet godina neto efekti su jako visoki, s tim da bi trebalo isključiti 2021., jer su visoki efekti u toj godini posljedica oporavka nakon ogromnog pada prihoda u 2020. godini. Za razliku od 2024., kada je ostvaren rekordan neto suficit prihoda od indirektnih poreza, najveći od uspostave UIO, u 2025. godini neto suficit je prepolovljen, najniži je od 2021., ali i dalje visok u odnosu na pretpandemijske godine (Grafikon 29).

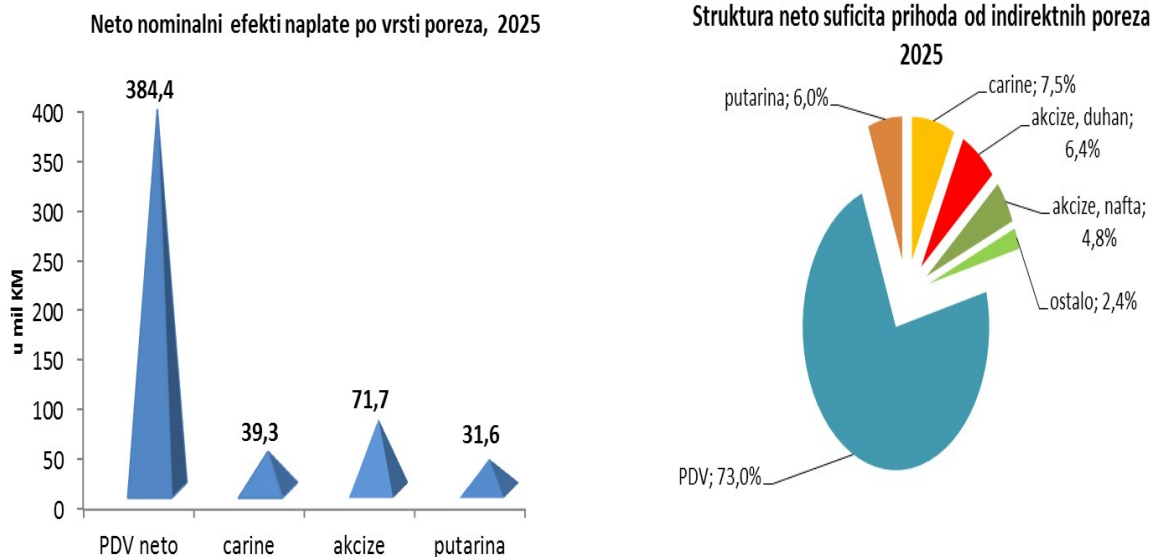
Grafikon 29

Izvor: Uprava za indirektno oporezivanje BiH; izračun i prikaz autora

Posmatrano po vrstama prihoda najveći suficit u 2025. u odnosu na 2024. ostvaren je u naplati PDV-a u visini od 384,4 mil KM, te akciza od 71,7 mil KM (Grafikon 30, lijevo).

Grafikon 30

Izvor: Uprava za indirektno oporezivanje BiH; izračun i prikaz autora

Prihodi od PDV-a dominiraju i u strukturi neto suficita u 2025. sa visokim udjelom. U proteklm godinama 2/3 neto suficita prihoda od indirektnih poreza odnosi se na neto PDV-e. Međutim, snažni rast naplate PDV-a, te osjetan pad naplate akciza na duhanske prerađevine u posljednjem kvartalu 2025. donijeli su preokret, tako da je udio PDV-a dostigao 73%, dok je udio akciza na duhanske prerađevine svega 6,4% (Grafikon 30, desno).

Poboljšanje naplate PDV-a je donijelo i veći udio *ad valorem* komponente u strukturi suficita neto indirektnih poreza. Dublje raščlanjenje suficita prema načinu utvrđivanja osnovice na suficit koji potiče od *ad valorem* poreza (PDV, najveći dio carina, *ad valorem* komponenta akciza na cigarete) i dio koji je specifičnog karaktera (specifična akciza na duhanske prerađevine, akcize na derivate

nafte i ostale akcizne proizvode, putarina) pokazuje da čak 84,2% neto suficita prihoda od indirektnih poreza potiče od *ad valorem* poreza, što znači da su većinom vezani za rast osnovice, tj. cijene dobara i usluga, budući da su stope poreza ostale nepromijenjene. Preostali suficit je vezan za realno povećanje potrošnje akciznih proizvoda. Treba imati u vidu i pozitivne efekte usljed povećanja efikasnosti naplate prihoda od strane UIO.

Niža stopa rasta u 2023., a time i niži udio mjeren % BDP-a, posljedica je promjene režima plaćanja akciza na duhanske prerađevine. Gubitak prihoda u toj godini zbog promjene načina plaćanja akciza iznosio je 0,1% BDP, a godišnja stopa rasta je bila manja za 1 p.p. Matematički, viša osnovica u 2023.godini imala bi za rezultat godišnju stopu rasta naplate indirektnih poreza u 2024. nižu za 1 p.p. I pored usporavanja rasta neto naplate u 2025. udio u BDP-u je ostao nepromijenjen, što ukazuje na zaključak da su trendovi u naplati indirektnih poreza uveliko pratili očekivane projekcije rasta BDP-a.

Naplata indirektnih poreza, godišnji trendovi

	2022	2023	2024	2025
kao % BDP	16,8%	16,2%	17,2%	17,2%
godišnja promjena u %	13,1%	7,8%	12,0%	5,6%

Izvor: Uprava za indirektno oporezivanje BiH (prihodi); Agencija za statistiku BiH (BDP 2022-2024); Direkcija za ekonomsko planiranje (BDP 2025, septembar 2025)

Cijene, potrošnja i prihodi od derivata nafte u 2025. godini

Pripremila: Aleksandra Regoje (stručni savjetnik – makroekonomista)

Uvod

U ovom prilogu je analizirana potrošnja derivata nafte u 2025. godini, kao i njeni dugoročni tokovi. U Dijelu I je prikazano kretanje cijena: sirove nafte na svjetskom tržištu i derivata nafte na tržištu BiH. Dio II priloga prikazuje potrošnju derivata nafte u BiH, koja se odnosi na količine derivata nafte na koje su obračunate akcize i putarina. U Dijelu III su analizirani prihodi prikupljeni na JR UIO po osnovu derivata nafte, a koji se odnose na akcize i putarinu.

Iako je potrošnja derivata nafte cjenovno neelastična, snažne turbulencije cijena u proteklom periodu su zajedno sa kretanjima relevantnih makroekonomskih indikatora odredile potrošnju derivata nafte na tržištu BiH, a time i prikupljene prihode po osnovu akciza na derivate nafte i putarine koji imaju značajan udio u ukupnim prihodima od indirektnih poreza. Faktori koji određuju cijene derivata na tržištu BiH su prvenstveno cijene sirove nafte, trgovačke marže te visine poreznih stopa.

I Cijene sirove nafte i kretanje cijena derivata nafte na tržištu BiH

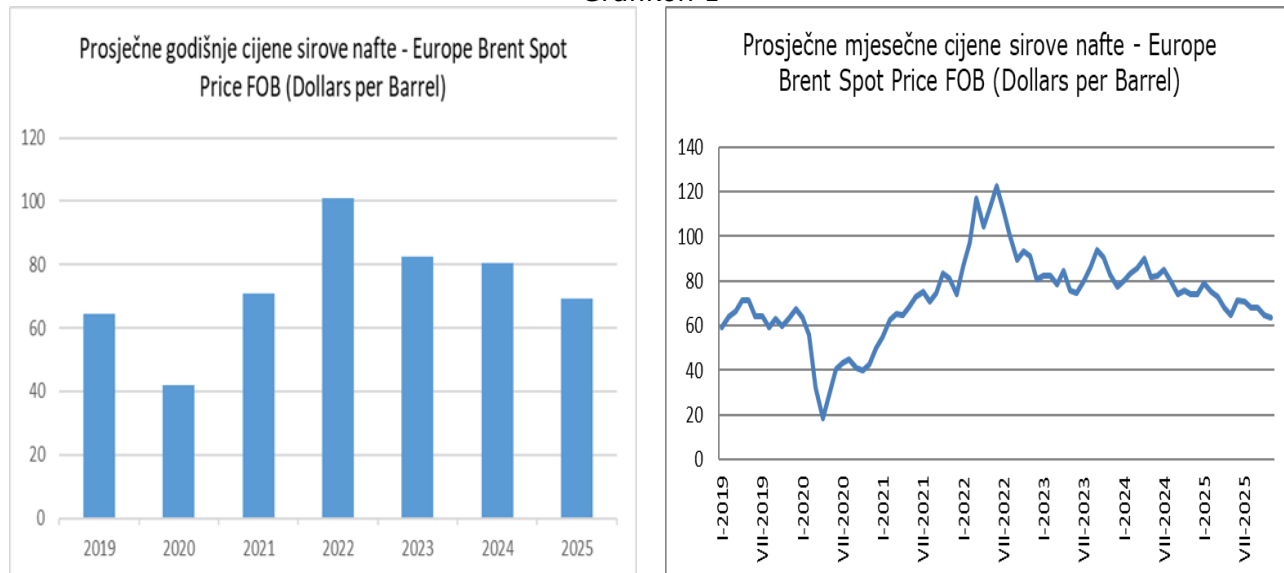
Cijene sirove nafte

Na osnovu podataka Američke uprave za energetske informacije⁵ na Grafikonu 1 su prikazane prosječne godišnje (lijevo) i mjesečne (desno) cijene sirove nafte tipa Brent⁶ u periodu od 2019. do 2025. godine. Cijene sirove nafte su bile relativno stabilne u 2019. godini, a prosječna godišnja cijena iznosila je 64,3 dolara po barelu. U periodu od 2020-2022 godine su zabilježene ogromne fluktuacije, isprva kao rezultat efekata pandemije koronavirusa, a poslije zbog rata u Ukrajini. Prosječne godišnje cijene sirove nafte porasle su sa 42 dolara po barelu u 2020. godini na visokih 100,9 dolara po barelu u 2022. godini. Mjesečne fluktuacije u tom periodu bile su čak puno izraženije. U aprilu 2020. godine cijene sirove nafte su pale na svega 18,4 dolara po barelu. Nakon toga je nastupio trend rasta, da bi u junu 2022. bila zabilježena maksimalna cijena u posmatranom periodu u iznosu od visokih 122,7 dolara po barelu.

⁵ U.S. Energy Information Administration

⁶ Europe Brent Spot Price FOB

Grafikon 1

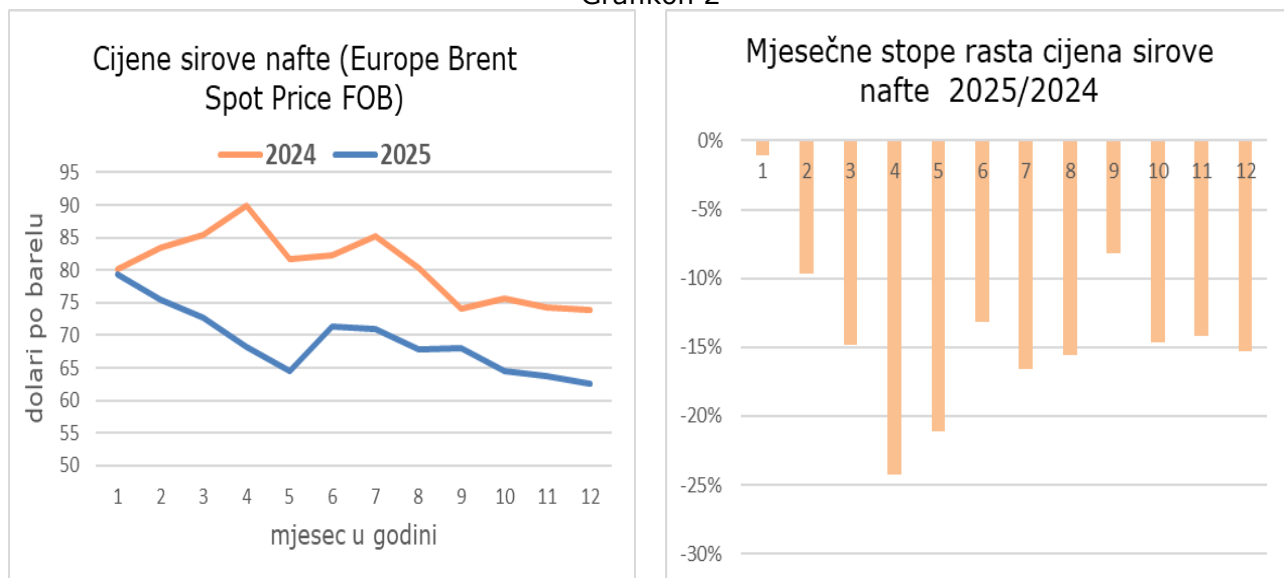

Izvor: Prikaz autora na osnovu podataka U.S. Energy Information Administration, www.eia.gov

U odnosu na prethodni period koji je bio jako turbulentan po pitanju cijena sirove nafte, u periodu 2023-2025 nije bilo snažnih mjesečnih fluktuacija. Primjetan je opadajući trend, sa prosječnih godišnjih 82,5 dolara po barelu u 2023. godini na 69,1 dolara po barelu u 2025. godini.

Ako posmatramo prosječne mjesečne cijene sirove nafte u 2025. godini u odnosu na prethodnu godinu (Grafikon 2), možemo zaključiti da su tokom cijele godine bile ispod prošlogodišnjih. U januaru 2025. su cijene bile na približno jednakom novou u odnosu na januar 2024. godine (-1,1%) da bi u nastavku godine bile zabilježene visoke stope pada, čak do -24,2% u aprilu. Na godišnjem nivou, prosječne cijene sirove nafte u 2025. u odnosu na 2024. godinu pale su za 14,1%.

Grafikon 2

Izvor: Prikaz autora na osnovu podataka U.S. Energy Information Administration, www.eia.gov

Cijene dizel goriva na tržištu BiH

Grafikon 3. (lijevo) prikazuje sedmične cijene dizel goriva⁷ u BiH u periodu od 2019. do kraja 2025. godine, koje uglavnom prate dinamiku cijena sirove nafte. Nakon perioda izrazito stabilnih cijena u 2019. godini, cijene dizel goriva na tržištu BiH snažno su pale u proljeće 2020. godine, kao posljedica pandemije virusa korona. U 21. sedmici 2020. godine cijena dizel goriva iznosila je svega 1,5 KM/l. Od 22. sedmice 2020. godine cijene dizel goriva bilježe stabilan trend rasta, koji je zadržan kroz čitavu 2021. godinu. Na kraju 2021. godine prosječna sedmična cijena dizel goriva iznosila je 2,3 KM/l. Dešavanja u Ukrajini uticala su na intenziviranje trenda rasta cijena u 2022. godini. Prosječne cijene dizel goriva dostigle su svoj maksimum od visokih 3,7 KM/l u 28. sedmici 2022. godine. Nakon toga uslijedio je trend pada cijena dizel goriva sve do 21. sedmice 2023. godine kada su iznosile 2,4 KM/l. Slijedi ponovo trend rasta cijena dizel goriva do 41. sedmice 2023. godine (2,9 KM/l), pa onda, sa blažim izuzecima, ponovo trend pada sve do oktobra 2024. godine kada su se prosječne sedmične cijene kretale između 2,35-2,40 KM/l. Nakon toga, ponovo je došlo do trenda rasta cijena sve do 7. sedmice 2025. godine kada su cijene dizel goriva iznosile 2,7 KM/l, dok su u daljem toku 2025. godine blago varirale, da bi na kraju 2025. godine iznosile 2,5 KM/l.

Na osnovu podataka iz Tabele 1. možemo zaključiti da su, nakon 2019. godine, cijene dizel goriva najmanje varirale u 2025. godini.

Tabela 1. Prosječne sedmične cijene dizel goriva na tržištu BiH

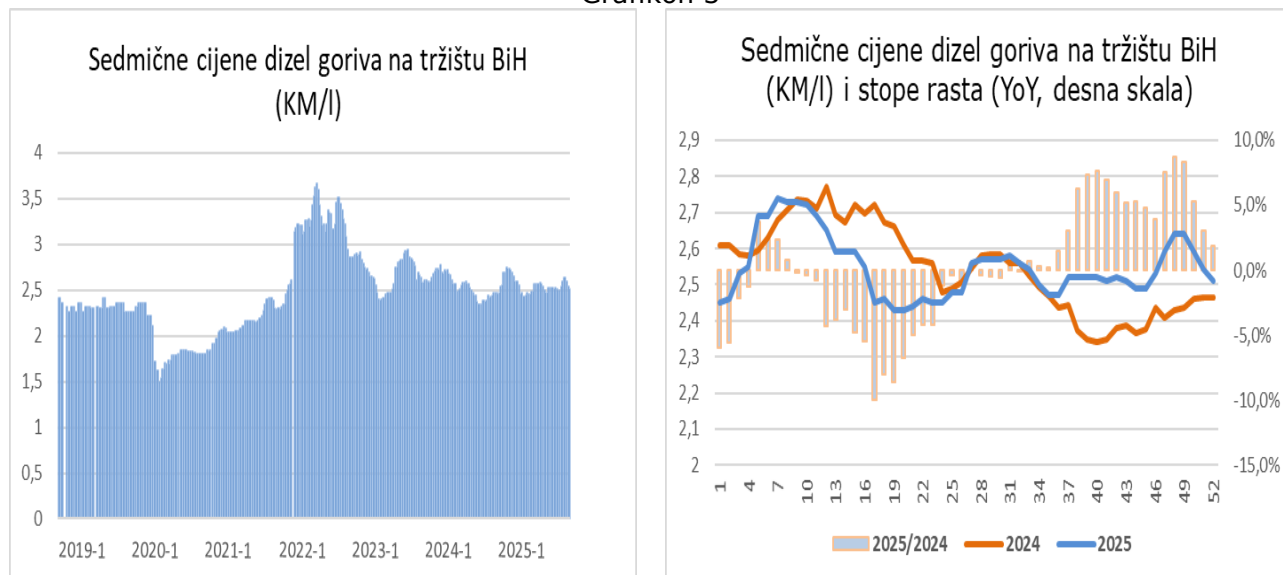
KM/l	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
min	2,26	1,50	1,80	2,29	2,39	2,34	2,43
max	2,41	2,36	2,40	3,66	2,94	2,77	2,74
raspon	0,15	0,86	0,60	1,37	0,55	0,43	0,31
koef. varijacije	1,9%	13,6%	7,5%	12,1%	6,4%	4,7%	3,3%

Izvor: Prikaz autora na osnovu podataka International Road Transport Union-a preuzetih sa web stranice Vanjskotrgovinske komore BiH

U poređenju sa istom sedmicom prethodne godine, cijene dizel goriva u 2025. godini bile su niže prve četiri sedmice godine i od 9. do 30. sedmice, sa izuzetkom blagog rasta 0,5% u 27. sedmici. Sedmične stope rasta (YoY) su bile pozitivne od 5. do 8. sedmice, u 27. sedmici, te od 31. sedmice pa sve do kraja godine (Grafikon 3, desno).

⁷ Prikazani su samo podaci za dizel gorivo jer je nakon 19. sedmice 2022. godine prekinuto izvještavanje o cijenama za goriva 95 BMB i 98 BMB na web stranici Vanskotrgovinske komore BiH sa podacima International Road Transport Union-a.

Grafikon 3

Izvor: Prikaz autora na osnovu podataka International Road Transport Union-a preuzetih sa web stranice Vanjskotrgovinske komore BiH

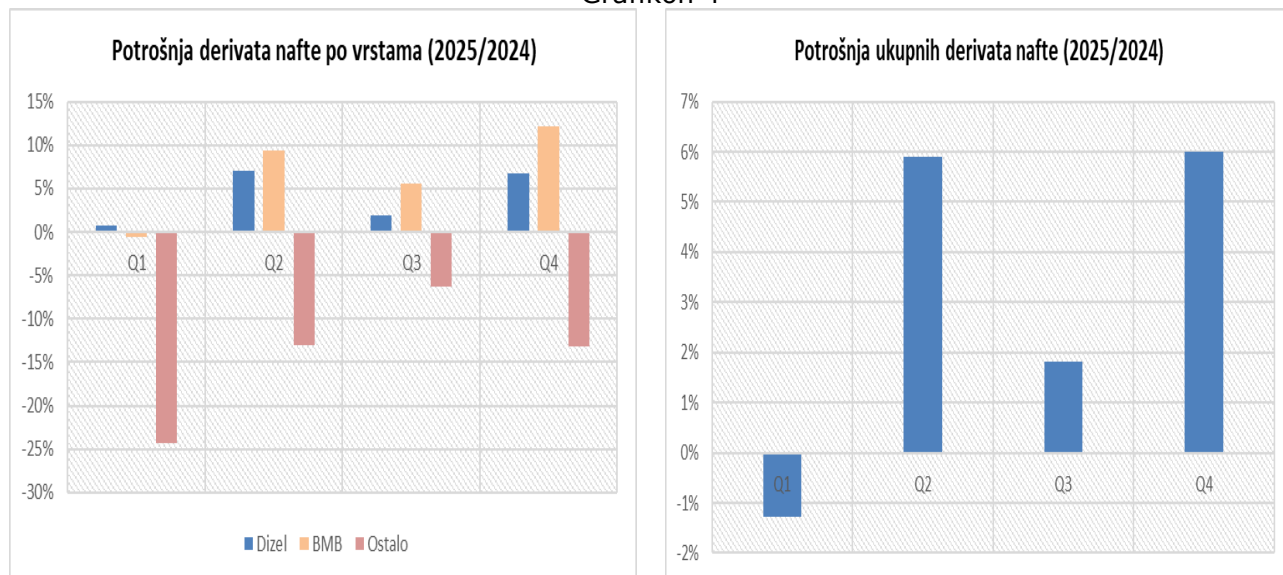
II Potrošnja derivata nafte

Potrošnja derivata nafte⁸ u 2025. godini dostigla je iznos od 1,97 mlrd litara i veća je za 3,2% nego u 2024. godini. Posmatrano po vrstama derivata, potrošnja dizel goriva je viša za 4,1%, benzina za 6,8%, dok je potrošnja ostalih derivata (lož ulje, kerozin, LPG) bila niža za 13,6%.

Posmatrano po kvartalima, pad potrošnje ukupnih derivata u odnosu na prethodnu godinu ostvaren je samo u prvom kvartalu (-1,3%). U drugom, trećem i četvrtom kvartalu ostvaren je rast po stopama 5,9%, 1,8% i 6%, respektivno. S obzirom da je potrošnja dizel goriva u 2025. godini imala učešće 81,1% u potrošnji ukupnih derivata nafte, njeno kretanje je najvećim dijelom odredilo kretanje ukupnih količina derivata (Grafikon 4, desno). Potrošnja benzina imala je ponder od oko 12,9%, dok potrošnja svih ostalih derivata nafte učestvuje sa svega 6% i nema bitnog uticaja na kretanje ukupne potrošnje derivata u BiH.

⁸ Pojam "potrošnja derivata" podrazumijeva količine derivata na koje se plaćaju akcize i putarine.

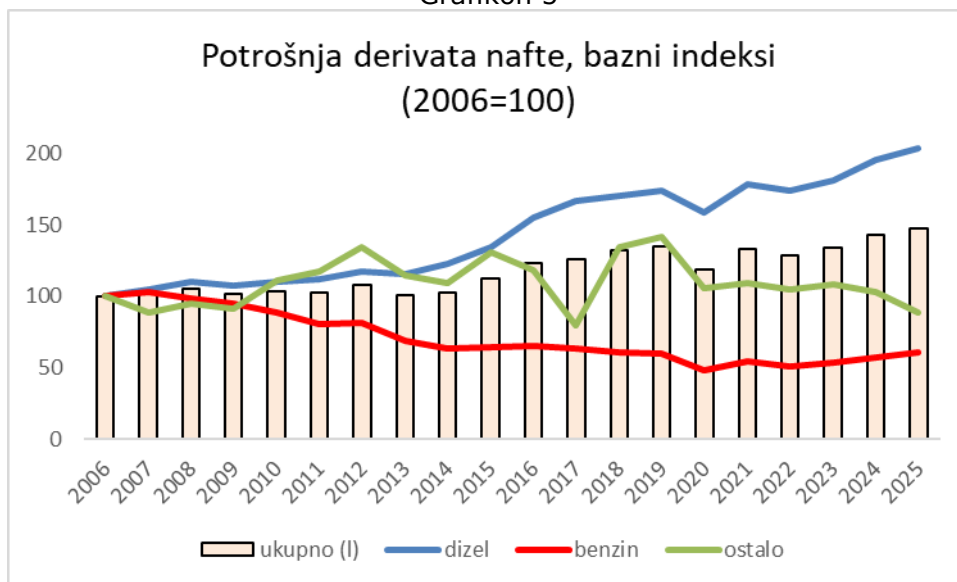
Grafikon 4

Izvor: Prikaz autora na osnovu podataka UIO

Učešće dizel goriva u ukupnoj potrošnji derivata nafte nije uvijek bilo tako visoko. U 2006. godini iznosilo je oko 59%. Na osnovu baznih indeksa (2006=100) prikazanih na Grafikonu 5. može se uočiti stalni trend rasta potrošnje dizel goriva u proteklom periodu, dok je potrošnja benzina bila u padu. Potrošnja ukupnih derivata u 2025. u odnosu na 2006. godinu bila je veća za oko 43%. Pri tome je potrošnja dizel goriva bila veća za visokih 104,1%, dok je potrošnja benzina manja za 39,1% (Grafikon 5). Potrošnja ostalih derivata (lož ulje, kerozin, LPG) u 2025. godini manja je za 11,3% u odnosu na baznu, 2006. godinu, a s obzirom na nisko učešće u ukupnoj potrošnji (6-13% godišnje, u posmatranom periodu), nije imala značajnije efekte na kretanje ukupne potrošnje derivata.

Grafikon 5

Izvor: Prikaz autora na osnovu podataka UIO

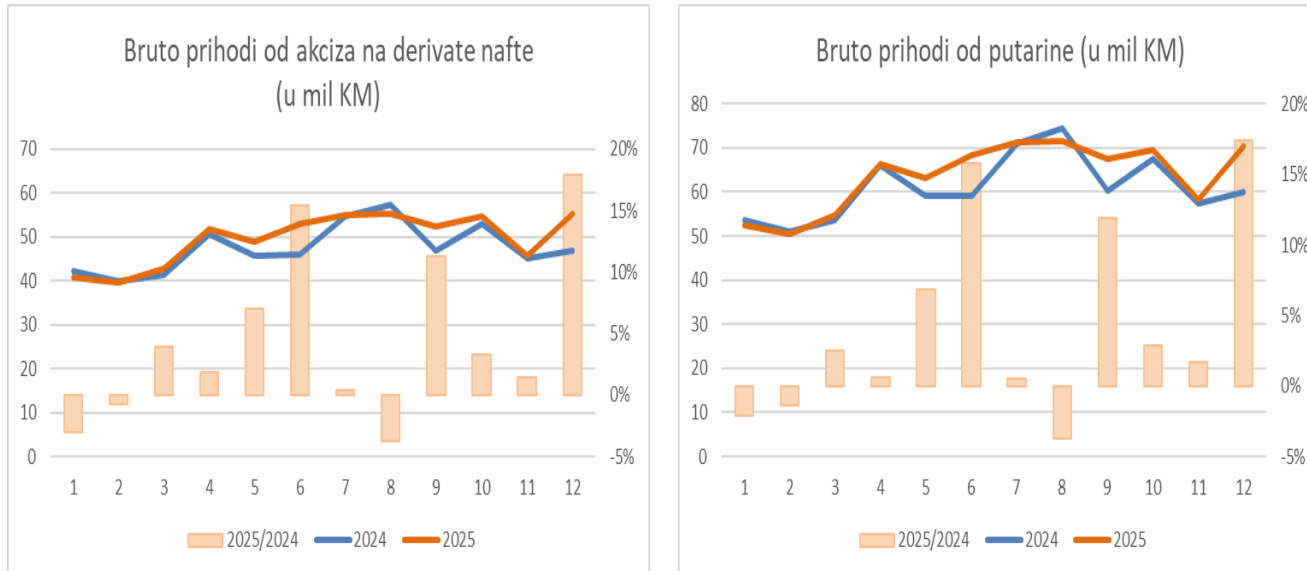
III Prihodi prikupljeni na JR UIO po osnovu derivata nafte

Kretanje u 2025. godini

U 2025. godini prikupljeno je 4,4% više bruto prihoda od akciza na derivate nafte i putarine zajedno nego u prethodnoj godini. Prikupljeni bruto prihodi po osnovu akciza na derivate nafte i putarine zajedno dostigli su u 2025. godini rekordni iznos od značajnih 1,36 mlrd KM. Bruto prihodi od putarine iznosili su 764,4 mil KM i bili su viši za 4,3% nego u prethodnoj godini. Od toga se 286,7 mil KM odnosi na putarinu za izgradnju puteva (0,15 KM/l), a ostatak od 477,8 na namjensku putarinu, odnosno putarinu za izgradnju autoputeva (0,25 KM/l). Bruto prihodi od akciza na derivate nafte iznosili su 595,6 mil KM, a njihova stopa rasta u odnosu na 2024. godinu iznosila je 4,5%.

Mjesečne stope rasta su snažno varirale, i to kod prihoda od akciza na derivate nafte od -3,8% do +18%, a kod prihoda od putarina u sličnom rasponu od -3,8% do +17,6%. Primjećuje se gotovo identičan obrazac kretanja mjesečnih prihoda od akciza i putarine, gdje su najviše stope rasta (YoY) zabilježene u posljednjim mjesecima sva četiri kvartala (Grafikon 6).

Grafikon 6

Izvor: Prikaz autora na osnovu podataka UIO

Dugoročni trendovi

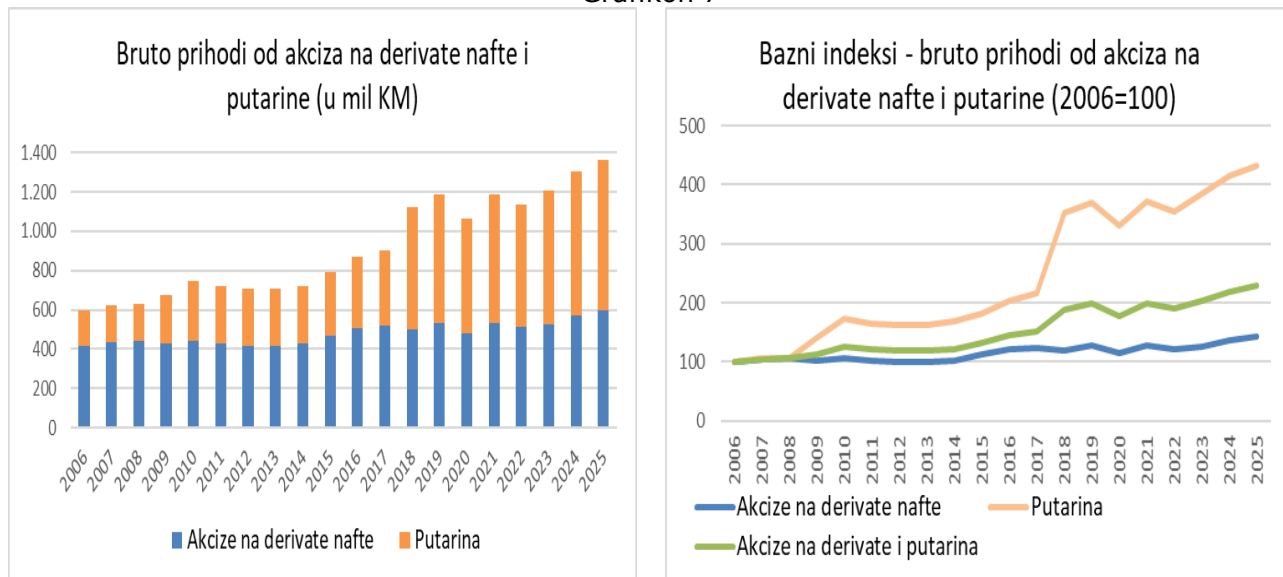
Dugoročni prikaz (Grafikon 7) ukazuje na snažan rast prihoda od derivata nafte koji se odnose na akcizu i putarine. U odnosu na 2006. godinu, u 2025. godini, ukupni bruto prihodi od putarine porasli su za ogromnih 332,8%. Sa druge strane, bruto prihodi od akciza na derivate nafte su porasli za svega 42,4% u navedenom periodu, što je gotovo jednako stopi rasta ukupne potrošnje derivata u navedenom periodu (vid. Dio II).⁹ Posmatrano zajedno, bruto prihodi od akciza na derivate nafte i putarine porasli su za 128,6% u navedenom periodu (Grafikon 7, desno).

Osim visine i strukture osnovice oporezivanja, na dugoročni tok prihoda od akciza na derivate nafte i putarine značajno su uticale stope oporezivanja. Stope akciza na derivate nafte nisu se mijenjale tokom posmatranog perioda. Izuzetak su izmjene Zakona iz 2017. godine (primjena od

⁹ Stopa rasta je nešto niža od stope rasta potrošnje ukupnih derivata (Dio II) uprkos rastu udjela benzina u ukupnoj potrošnji, a koji je oporezovan višom stopom akcize od dizel goriva. Razlog je što ukupna potrošnja derivata analizirana u Dijelu II, sa proširenjem oporezive osnovice za putarinu, od 2018. godine uključuje potrošnju tečnog naftnog plina, a čiji iznosi nisu zanemarivi.

februara 2018. godine) kada je stopa akciza na lož ulje povećana sa 0,30KM/l na 0,45 KM/l i kada su utvrđene stope akciza za tečni naftni plin za pogon motornih vozila i biogoriva i biotečnosti u iznosima 0,00 KM/l i 0,30 KM/l, respektivno. Sa druge strane, kod putarine je bilo značajnijih izmjena u politici oporezivanja. Na sredini 2009. godine, novim Zakonom o akcizama¹⁰ uvedena je namjenska putarina za finansiranje autoputeva u iznosu od 0,10 KM/l. Time je ukupna stopa putarine povećana sa 0,15 KM/l na 0,25 KM/l. Izmjenama Zakona iz 2017. godine¹¹ (primjena od februara 2018. godine) član koji reguliše osnovicu¹² i iznos putarine je izmijenjen. Stopa namjenske putarine je povećana sa 0,10 KM/l na 0,25 KM/l, a razdvojena je na 0,20 KM/l za izgradnju autoputeva i 0,05 za izgradnju i rekonstrukciju drugih puteva. Time je ukupna stopa putarine povećana sa 0,25 KM/l na 0,40 KM/l.

Grafikon 7

Izvor: Prikaz autora na osnovu podataka UIO

Iz svega navedenog možemo zaključiti da su za dugoročni rast prihoda od akciza i putarine (2006-2025) zaslužni sljedeći faktori:

1. Rast ukupne osnovice, odnosno količine ukupno oporezivih derivata (Grafikon 5);
2. Rast stopa oporezivanja, što se prvenstveno se odnosi na namjensku putarinu;
3. Izmjene u strukturi osnovice. Ovo se prvenstveno odnosi na smanjenje potrošnje lož ulja (koje je, uprkos rastu stope akcize u 2018.g., manje oporezovano u odnosu na ostale derivate jer se na njega ne plaća putarina) kroz smanjenje zloupotreba u korištenju lož ulja kao pogonskog goriva;
4. Izostanak realizacije oslobođanja dizel goriva koje se koristi za potrebe rudnika, termoelektrana i željeznica u 2023., 2024. i 2025. godini.

¹⁰ „Službeni glasnik BiH“ br. 49/09

¹¹ „Službeni glasnik BiH“ br. 91/17

¹² Prema izmjenama, osnovica za putarinu dodatno uključuje i biogorivo i biotečnosti, te tečni naftni plin za pogon motornih vozila.

Analiza vanjskotrgovinske razmjene za 2025. godinu

(piše: Mirjana Popović, stručni savjetnik – makroekonomista)

Uvod

Vanjskotrgovinska razmjena Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: BiH) predstavlja jedan od najznačajnijih pokazatelja ekonomskih kretanja u zemlji, jer neposredno odražava stepen otvorenosti privrede, konkurentnost domaćih proizvođača, strukturu proizvodnje, kao i osjetljivost ekonomije na promjene u međunarodnom okruženju. Kretanja izvoza i uvoza imaju važnu ulogu u oblikovanju ukupne ekonomske aktivnosti, stabilnosti platnog bilansa i fiskalnih prihoda, te predstavljaju relevantnu osnovu za donošenje ekonomskih i trgovinskih politika.

Tokom 2025. godine, vanjskotrgovinska razmjena BiH odvijala se u uslovima složenih globalnih i regionalnih ekonomskih kretanja, obilježenih usporavanjem privrednog rasta u pojedinim ključnim trgovinskim partnerima, promjenama u međunarodnim trgovinskim tokovima, kao i prilagođavanjima cjenovnih i monetarnih uslova na svjetskom tržištu. U takvom okruženju, dinamika izvoza i uvoza BiH reflektuje kombinovani uticaj vanjskih faktora i unutrašnjih strukturnih karakteristika domaće privrede.

Cilj ove analize je da pruži sveobuhvatan pregled trgovinske razmjene BiH sa inostranstvom u 2025. godini, sa fokusom na osnovne trendove, promjene u obimu i strukturi razmjene, kretanja trgovinskog bilansa, kao i na geografsko i proizvodno usmjerenje vanjske trgovine. Analiza je izrađena kao dio redovnih publikacija Odjeljenja za makroekonomsku analizu i namijenjena je donosiocima ekonomskih politika, stručnjacima i široj stručnoj javnosti.

Sažetak

Vanjskotrgovinska razmjena BiH predstavlja ključni segment ukupne ekonomske aktivnosti zemlje, jer odražava njenu povezanost sa međunarodnim tržištem, konkurentnost domaće privrede i efekte ekonomskih i trgovinskih politika. Ova analiza predstavlja nastavak analiza objavljivanih u prethodnim brojevima biltena Odjeljenja, sa fokusom na kretanja vanjskotrgovinske razmjene BiH u 2025. godini u odnosu na prethodne četiri godine¹³.

Analizom su obuhvaćena godišnja kretanja ukupne vanjskotrgovinske razmjene, izvoza i uvoza, kao i promjene u trgovinskom bilansu BiH. Poseban akcenat je na strukturi razmjene prema vanjskotrgovinskim regionima, pri čemu je razmjena posmatrana kroz podjelu na razvijene zemlje (Evropska unija,¹⁴ EFTA¹⁵ i ostale razvijene zemlje¹⁶) i zemlje u razvoju (CEFTA,¹⁷ evropske zemlje u razvoju, azijske zemlje u razvoju i ostale zemlje u razvoju¹⁸). Takođe, analiza obuhvata pregled vanjskotrgovinske razmjene sa najznačajnijim trgovinskim partnerima, kao i strukturu razmjene prema vrsti proizvoda.

Na osnovu raspoloživih podataka moguće je sagledati osnovne trendove u vanjskotrgovinskoj razmjeni BiH u 2025. godini, promjene u strukturi glavnih izvoznih i uvoznih proizvoda, kao i kretanja trgovinskog deficita i pokrivenosti uvoza izvozom. Cilj analize je da pruži ažuran i sistematičan uvid u kretanja vanjske trgovine BiH u 2025. godini, identifikuje ključne trendove i izazove, te doprinese boljem razumijevanju faktora koji oblikuju vanjskotrgovinske tokove zemlje.

¹³ Zbog pojave pandemije COVID-19 analiza koja bi obuhvatala 2020. godinu nije relevantna za poređenje.

¹⁴ 27 država članica Evropske unije

¹⁵ Švicarska, Norveška, Island i Lihtenštajn (Evropsko udruženje slobodne trgovine)

¹⁶ Australija, Japan, Kanada, SAD, Turska, Ujedinjeno Kraljevstvo i dr.

¹⁷ Albanija, Crna Gora, Sjeverna Makedonija, Moldavija, Srbija, UNMIK/Kosovo (Ugovor o slobodnoj trgovini zemalja centralne Evrope koji obuhvata i BiH)

¹⁸ afričke i američke zemlje u razvoju

Rezultati analize predstavljaju relevantnu analitičku osnovu za donosiocce ekonomskih politika, privredne subjekte i stručnu javnost, u cilju sagledavanja mogućnosti za unapređenje vanjskotrgovinske razmjene, jačanje konkurentnosti domaće privrede i podršku održivom ekonomskom razvoju BiH.

Metodologija

Analiza vanjskotrgovinske razmjene zasniva se na zvaničnim podacima Agencije za statistiku BiH, koji su izrađeni u skladu sa međunarodnim statističkim standardima i važećom metodologijom statistike robne razmjene sa inostranstvom.

Podaci o izvozu i uvozu robe prikupljeni su na osnovu carinskih deklaracija, a statistička obrada i diseminacija podataka vrše se u skladu sa metodologijom Agencije za statistiku BiH. Vrijednosti vanjskotrgovinske razmjene iskazane su u konvertibilnim markama (KM), prema carinskoj vrijednosti robe.

Analiza obuhvata nominalna kretanja izvoza i uvoza, pri čemu prikazane promjene odražavaju kombinovani uticaj promjena cijena i količina. Komparativne analize izvršene su u odnosu na prethodni period, uz korištenje godišnjih agregata podataka.

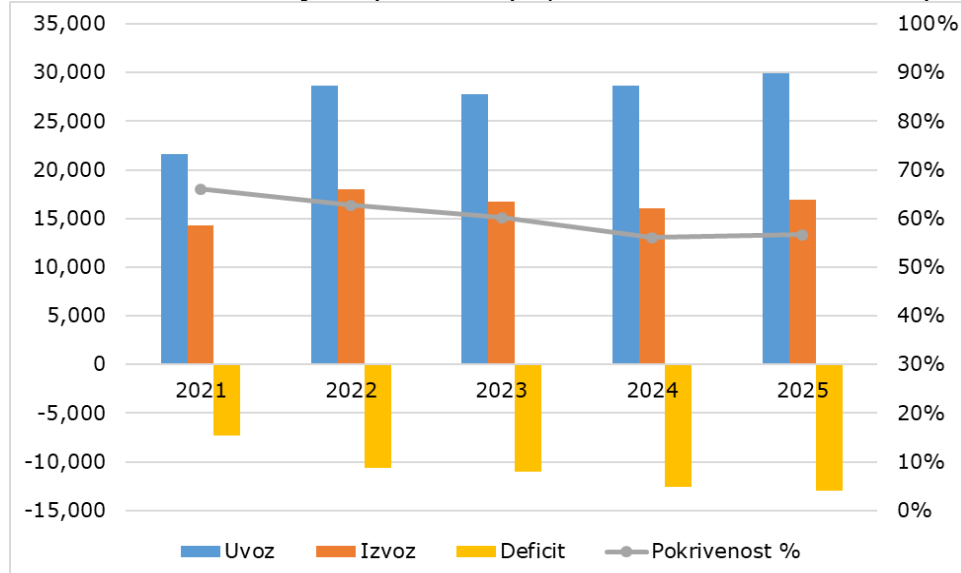
Strukturna analiza vanjskotrgovinske razmjene izvršena je prema vrsti proizvoda, u skladu sa Standardnom međunarodnom trgovinskom klasifikacijom, kao i prema geografskom usmjerenju trgovine. Svi korišteni podaci imaju zvaničan statistički karakter i podložni su naknadnim revizijama, u skladu sa uobičajenom statističkom praksom Agencije za statistiku BiH.

1. Godišnje kretanje vanjskotrgovinske razmjene

Vanjskotrgovinska razmjena BiH u periodu 2021–2025. godine pokazuje izraženu neravnotežu između uvoza i izvoza, uz kontinuirano prisutan vanjskotrgovinski deficit. Kretanje obima i strukture robne razmjene u posmatranom periodu determinisano je kombinacijom vanjskih i unutrašnjih faktora, među kojima se posebno izdvajaju globalni ekonomski trendovi, kretanje cijena energenata i sirovina na svjetskom tržištu, inflatorni pritisci, kao i promjene u potražnji na glavnim izvoznim tržištima.

Grafikonom 1 prikazano je godišnje kretanje robne razmjene BiH sa inostranstvom za period od 2021. do 2025. godine. Prikazane su vrijednosti uvoza, izvoza i ostvarenog vanjskotrgovinskog deficita u milionima konvertibilnih maraka (lijeva vertikalna osa), kao i pokrivenost uvoza izvozom izražena u procentima (desna vertikalna osa).

Grafikon 1. Robna razmjena (u mil. KM) i pokrivenost uvoza izvozom (u %)

Izvor: Agencija za statistiku BiH, prikaz OMA

U 2025. godini zabilježeno je povećanje izvoza od 5,6% i povećanje uvoza za 4,5% u odnosu na prethodnu godinu, dok je vanjskotrgovinski deficit veći za 3,2%. Kao posljedica ovih kretanja, pokrivenost uvoza izvozom na godišnjem nivou iznosila je 56,7%, što predstavlja povećanje od 0,6 p.p. u odnosu na 2024. godinu.

Posmatrano u dužem vremenskom periodu, uvoz u 2025. godini povećao se za 7,9%, a izvoz za 1,6% u odnosu na 2023. godinu, dok je u odnosu na 2022. godinu uvoz veći za 4,6%, a izvoz smanjen (-5,6%). Ovakva kretanja ukazuju na slabljenje izvozne dinamike, uz istovremeno zadržavanje visokog nivoa uvozne zavisnosti domaće privrede.

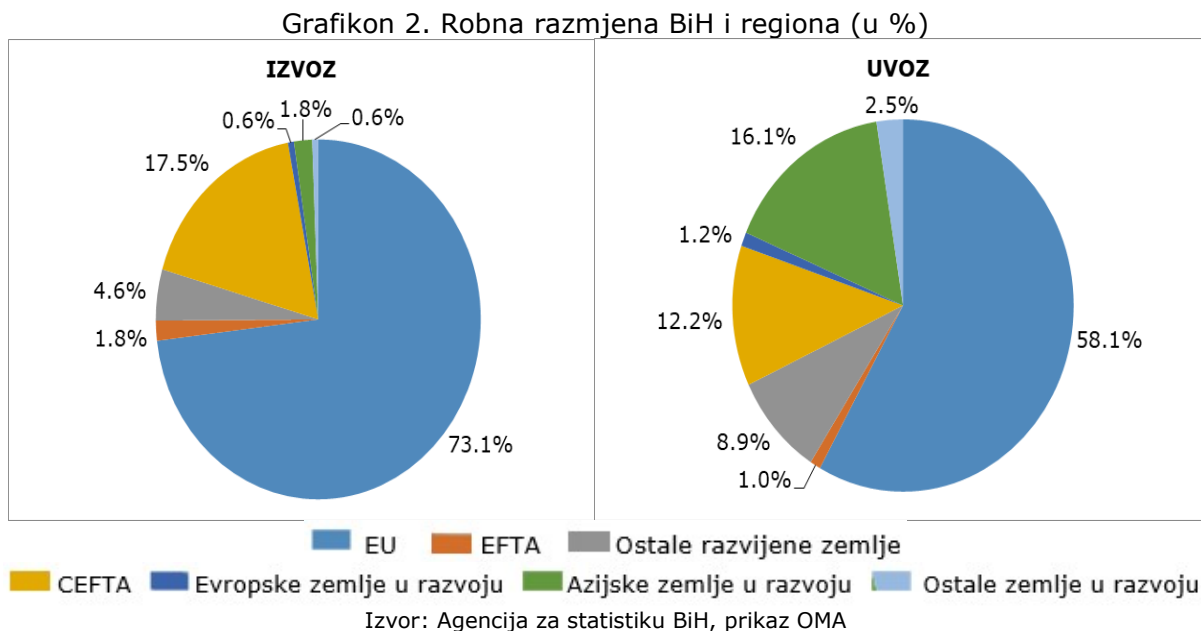
U poređenju sa 2021. godinom, koja predstavlja period oporavka nakon pojave pandemije COVID-19, uvoz je u 2025. godini veći za 38,7%, a izvoz za 18,9%. Međutim, rast obima vanjskotrgovinske razmjene u značajnoj mjeri odražava rast cijena, a ne realno povećanje fizičkog obima izvoza i uvoza. Visoke stope inflacije i povećanje cijena energenata i sirovina imale su snažan uticaj na nominalne vrijednosti razmjene, što se odrazilo i na produbljivanje vanjskotrgovinskog deficita.

Prikazana kretanja ukazuju na potrebu za daljim jačanjem izvoznog potencijala, diversifikacijom izvozne strukture i smanjenjem zavisnosti od uvoza u ključnim sektorima. Istovremeno, rezultati analize potvrđuju značaj kontinuiranog praćenja vanjskotrgovinskih tokova i sprovođenja mjera ekonomskih politika koje bi mogle doprinijeti smanjenju trgovinskog deficita i unapređenju vanjske trgovine BiH.

2. Vanjskotrgovinska razmjena BiH prema glavnim regionima

Bosna i Hercegovina, kao mala i otvorena ekonomija, u značajnoj mjeri zavisi od vanjskotrgovinske razmjene sa Evropskom unijom i zemljama regiona. Obim i struktura trgovinskih tokova uslovljeni su nizom faktora, među kojima se posebno izdvajaju institucionalni okvir trgovinskih odnosa, primjena carinskih i trgovinskih politika, stabilnost valutnog kursa, kao i kretanja u međunarodnom ekonomskom okruženju.

Grafikonom 2 prikazano je procentualno učešće glavnih vanjskotrgovinskih regiona u ukupnoj vanjskotrgovinskoj razmjeni BiH u 2025. godini, što omogućava sagledavanje geografske strukture trgovine i stepena koncentracije razmjene po pojedinim regionima.

2.1. Robna razmjena BiH sa razvijenim zemljama u 2025. godini

Evropska unija

Evropska unija ostaje **najznačajniji vanjskotrgovinski partner BiH**, sa učešćem od **73,1% u ukupnom izvozu** i **58,1% u ukupnom uvozu** u 2025. godini. U odnosu na 2024. godinu, izvoz BiH u zemlje EU povećan je za **5,6%**, dok je uvoz iz ovih zemalja zabilježio rast od **2,7%**. Pokrivenost uvoza izvozom iznosi **71,3%**, što predstavlja povećanje od **1,9 p.p.**

Uprkos rastu nominalnih vrijednosti, **ukupna robna razmjena sa EU bilježi usporavanje**, što je prvenstveno posljedica slabljenja privredne aktivnosti unutar EU, smanjene vanjske potražnje, kao i ekonomskih neizvjesnosti koje su se reflektovale na obim izvoza određenih proizvoda iz BiH.

U poređenju sa 2023. godinom, izvoz u zemlje EU veći je za **1,8%**, dok je uvoz povećan za **6,3%**. U odnosu na 2022. godinu, izvoz je smanjen za **6,2%**, dok je uvoz veći za **6,8%**. Posmatrano dugoročno, u odnosu na 2021. godinu, izvoz u zemlje EU u 2025. godini veći je za **19,3%**, dok je uvoz povećan za **36,7%**.

Uprkos rastu izvoza i poboljšanju pokrivenosti uvoza izvozom, dugoročni podaci ukazuju da uvoz iz zemalja EU raste brže od izvoza, što rezultira trajnim trgovinskim deficitom i pojačava zavisnost BiH od ovog tržišta.

Zemlje EFTA

Zemlje EFTA u 2025. godini učestvuju sa **1,8%** u ukupnom izvozu i **1,0%** u ukupnom uvozu BiH. U odnosu na 2024. godinu, izvoz u ove zemlje povećan je za **4,9%**, dok je uvoz zabilježio snažniji rast od **13,1%**. Pokrivenost uvoza izvozom iznosi **108,0%**, što predstavlja smanjenje od **8,4 p.p.** u odnosu na prethodnu godinu.

U poređenju sa 2023. godinom, izvoz u zemlje EFTA veći je za 5,7%, dok je uvoz povećan za čak 44,9%. U odnosu na 2022. godinu, izvoz je blago smanjen (-0,7%), dok je uvoz porastao za 49,2%. U poređenju sa 2021. godinom, izvoz u zemlje EFTA smanjen je za 18,1%, dok je uvoz zabilježio izrazit rast od 67,4%, što ukazuje na značajno pogoršanje trgovinskog bilansa sa ovom grupom zemalja u dugom roku.

Robna razmjena sa zemljama EFTA u dugom roku bilježi izrazito nepovoljna kretanja, s obzirom da snažan rast uvoza znatno nadmašuje izvoz, što se odražava na pogoršanje trgovinskog bilansa i pad pokrivenosti uvoza izvozom.

Ostale razvijene zemlje (izvan EU i EFTA)

Ostale razvijene zemlje koje nisu članice EU niti EFTA u robnoj razmjeni BiH u 2025. godini učestvuju sa **4,6% izvoza** i **8,9% uvoza**. U odnosu na 2024. godinu, izvoz u ove zemlje povećan je za **7,6%**, dok je uvoz smanjen za **5,3%**. Pokrivenost uvoza izvozom iznosi **29,1%**, što predstavlja poboljšanje od **3,5 p.p.** u odnosu na prethodnu godinu.

U poređenju sa 2023. godinom, izvoz je povećan za **25,8%**, dok je uvoz smanjen za **6,8%**. U odnosu na 2022. godinu, izvoz je veći za **26,0%**, a uvoz manji za **13,0%**. Dugoročno posmatrano, u 2025. godini izvoz u ove zemlje veći je za **20,5%** u odnosu na 2021. godinu, dok je uvoz povećan za **19,6%**.

Iako su u 2025. godini zabilježena određena poboljšanja, robna razmjena BiH sa ostalim razvijenim zemljama i dalje je obilježena visokim uvozom i niskim stepenom pokrivenosti uvoza izvozom, što ukazuje na trajno nepovoljan trgovinski odnos.

2.2. Robna razmjena BiH sa zemljama u razvoju u 2025. godini

Zemlje CEFTA

Zemlje CEFTA, među kojima najveće učešće u robnoj razmjeni sa BiH imaju **Srbija, Crna Gora i Sjeverna Makedonija**, u 2025. godini učestvuju sa **17,5% ukupnog izvoza** i **12,2% ukupnog uvoza** BiH. U odnosu na 2024. godinu, izvoz u zemlje CEFTA povećan je za **6,4%**, dok je uvoz iz ovih zemalja veći za **6,2%**. Pokrivenost uvoza izvozom iznosi **80,9%**, što predstavlja blago poboljšanje od **0,2 p.p.** u odnosu na prethodnu godinu.

U poređenju sa 2023. godinom, izvoz u zemlje CEFTA u 2025. godini manji je za **5,0%**, dok je uvoz veći za **13,0%**. U odnosu na 2022. godinu, izvoz je smanjen za **10,3%**, dok je uvoz povećan za **4,1%**. Posmatrano dugoročno, u odnosu na 2021. godinu, izvoz u zemlje CEFTA u 2025. godini veći je za **23,2%**, dok je uvoz iz ovih zemalja povećan za **32,6%**, što ukazuje na izraženiji rast uvoza u odnosu na izvoz i postepeno pogoršanje trgovinskog salda sa ovom grupom zemalja.

Iako zemlje CEFTA i dalje ostvaruju relativno visok stepen pokrivenosti uvoza izvozom, dugoročni trendovi ukazuju na brži rast uvoza u odnosu na izvoz, što dovodi do postepenog pogoršanja trgovinskog salda BiH sa ovom grupom zemalja.

Ostale evropske zemlje u razvoju

Bosna i Hercegovina je u 2025. godini sa ostalim evropskim zemljama u razvoju ostvarila **0,6% ukupnog izvoza** i **1,2% ukupnog uvoza**, pri čemu se najveći dio robne razmjene odnosi na **Rusiju**, koja učestvuje sa **88,8% izvoza** i **73,9% uvoza** unutar ove grupe zemalja.

U odnosu na 2024. godinu, izvoz BiH u ove zemlje smanjen je za **1,9%**, dok je uvoz zabilježio znatno veći pad od **15,7%**. Pokrivenost uvoza izvozom iznosi **29,4%**, što predstavlja poboljšanje od **4,1 p.p.** u odnosu na prethodnu godinu.

U poređenju sa 2023. godinom, izvoz u ostale evropske zemlje u razvoju manji je za **10,1%**, dok je uvoz smanjen za **32,6%**. U odnosu na 2022. godinu, izvoz je manji za **10,9%**, dok je uvoz smanjen za čak **55,1%**. Dugoročno posmatrano, u odnosu na 2021. godinu, izvoz je manji za **11,2%**, a uvoz za **47,6%**, što ukazuje na kontinuirano smanjenje obima robne razmjene sa ovom grupom zemalja, uz istovremeno poboljšanje pokrivenosti uvoza izvozom usljed snažnijeg pada uvoza.

Robna razmjena BiH sa ostalim evropskim zemljama u razvoju bilježi kontinuirano smanjenje obima, pri čemu poboljšanje pokrivenosti uvoza izvozom proizlazi prvenstveno iz snažnijeg pada uvoza, a ne iz rasta izvoza.

Azijske zemlje u razvoju

U robnoj razmjeni sa grupom **azijskih zemalja u razvoju**, među kojima je **Kina najznačajniji vanjskotrgovinski partner**, Bosna i Hercegovina je u 2025. godini ostvarila **1,8% ukupnog izvoza** i čak **16,1% ukupnog uvoza**. Od ukupno ostvarenog uvoza iz ove grupe zemalja, **66,8% odnosi se na uvoz iz Kine**, što potvrđuje visok stepen koncentracije robne razmjene sa ovom zemljom. U odnosu na 2024. godinu, izvoz BiH u azijske zemlje u razvoju povećan je za **9,7%**, dok je uvoz zabilježio snažniji rast od **18,5%**. Pokrivenost uvoza izvozom iznosi svega **6,5%**, što predstavlja smanjenje od **0,5 p.p.** u odnosu na prethodnu godinu i ukazuje na izrazito nepovoljan trgovinski bilans sa ovom grupom zemalja.

U poređenju sa 2023. godinom, izvoz je veći za **31,8%**, dok je uvoz povećan za **23,4%**. U odnosu na 2022. godinu, izvoz je veći za **26,6%**, a uvoz za **20,0%**. Dugoročno posmatrano, u poređenju sa 2021. godinom, izvoz BiH u azijske zemlje u razvoju u 2025. godini veći je za **78,3%**, dok je uvoz povećan za čak **85,2%**, što ukazuje na snažnu ekspanziju robne razmjene, ali uz dodatno produbljivanje trgovinskog deficita.

Robna razmjena sa azijskim zemljama u razvoju karakterisana je izrazitom neravnotežom, s obzirom na snažan i dugoročan rast uvoza koji znatno nadmašuje izvoz, što rezultira izuzetno niskim stepenom pokrivenosti uvoza izvozom i produbljivanjem trgovinskog deficita.

Ostale afričke i američke zemlje u razvoju

Ostale afričke i američke zemlje u razvoju u robnoj razmjeni sa BiH u 2025. godini učestvuju sa **0,6% ukupnog izvoza** i **2,5% ukupnog uvoza**. U odnosu na 2024. godinu, izvoz BiH u ove zemlje smanjen je za **22,0%**, dok je uvoz povećan za **9,1%**. Pokrivenost uvoza izvozom iznosi **13,0%**, što predstavlja pogoršanje od **5,2 p.p.** u odnosu na prethodnu godinu.

U poređenju sa 2023. godinom, izvoz u ove zemlje u 2025. godini manji je za **20,9%**, dok je uvoz povećan za **16,1%**. U odnosu na 2022. godinu, izvoz je smanjen za **33,6%**, dok je uvoz iz ostalih afričkih i američkih zemalja u razvoju blago povećan za **2,6%**. Dugoročno posmatrano, u poređenju sa 2021. godinom, izvoz BiH u ove zemlje manji je za **36,0%**, dok je uvoz povećan za čak **88,3%**, što ukazuje na izrazito nepovoljne trendove u robnoj razmjeni sa ovom grupom zemalja.

Robna razmjena BiH sa ovom grupom zemalja obilježena je snažnim padom izvoza i istovremenim rastom uvoza, što je rezultiralo izrazitim pogoršanjem trgovinskog bilansa i vrlo niskim stepenom pokrivenosti uvoza izvozom.

3. Vanjskotrgovinska razmjena BiH prema najznačajnijim partnerima

Bosna i Hercegovina je mala i otvorena ekonomija, čiji privredni rast i stabilnost u značajnoj mjeri zavise od intenziteta i strukture vanjskotrgovinske razmjene sa ključnim trgovinskim partnerima. U tom kontekstu, u nastavku je dat pregled robne razmjene BiH sa ključnim vanjskotrgovinskim partnerima, s ciljem sagledavanja osnovnih trendova i promjena u trgovinskim tokovima.

U Tabeli 1 prikazano je učešće u izvozu prema deset ključnih izvoznih partnera BiH tokom posmatranog petogodišnjeg perioda. Tabela sadrži i stope rasta, odnosno pada izvoza u 2025. godini u odnosu na prethodne četiri godine, čime se omogućava uporedna analiza dinamike izvoza prema pojedinačnim tržištima.

Tabela 1. Izvoz iz BiH prema partnerima (u %)

BH IZVOZ (% učešća)										
R.br.	Zemlja	2025	2024	2023	2022	2021	promjena u odnosu na 2024 (%)	promjena u odnosu na 2023 (%)	promjena u odnosu na 2022 (%)	promjena u odnosu na 2021 (%)
1	Hrvatska	18.1	16.1	15.3	14.9	13.1	18.2	20.3	14.6	64.5
2	Njemačka	14.4	15.3	16.1	14.8	15.0	-0.7	-8.9	-8.5	14.2
3	Srbija	11.2	11.4	12.5	13.1	12.1	3.7	-8.7	-19.3	10.7
4	Austrija	9.2	9.8	10.3	9.5	9.0	-1.4	-9.4	-9.2	20.9
5	Slovenija	8.3	8.2	8.1	7.9	8.5	5.8	3.4	-1.3	15.1
6	Italija	7.5	7.9	8.7	11.1	11.3	0.3	-12.3	-36.1	-20.9
7	Crna Gora	4.1	3.7	4.1	3.2	2.8	17.2	1.3	21.2	77.1
8	Turska	2.4	2.0	1.6	1.7	2.5	29.7	58.1	32.7	15.5
9	Holandija	2.3	2.6	2.5	2.3	2.5	-8.7	-8.0	-9.1	6.6
10	Češka	2.1	2.0	1.4	1.2	1.2	9.7	55.9	68.1	108.2
	ostale zemlje	20.5	20.9	19.6	20.2	22.1	-5.3	-1.3	-11.5	-0.8
	ukupno	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0				

Izvor: Agencija za statistiku BiH, prikaz OMA

Najznačajniji izvozni partner BiH u 2025. godini bila je Hrvatska, sa učešćem od 18,1% u ukupnom izvozu, čime je dodatno učvrstila svoju poziciju najvećeg pojedinačnog tržišta za bh. izvoz, kao i najvažnijeg izvoznog partnera unutar Evropske unije. U odnosu na prethodnu godinu, izvoz u Hrvatsku zabilježio je snažan rast od 18,2%, dok je u poređenju sa 2023. godinom povećanje iznosilo 20,3%, što ukazuje na kontinuirani trend jačanja robne razmjene sa ovim tržištem.

Na drugom mjestu nalazi se Njemačka sa učešćem od 14,4% u ukupnom izvozu BiH, pri čemu je u 2025. godini zabilježen blagi pad izvoza u odnosu na prethodne tri godine. Izvoz u Njemačku smanjen je za 0,7% u odnosu na 2024. godinu i za 8,9% u odnosu na 2023. godinu, što može ukazivati na slabljenje potražnje ili promjene u strukturi bh. izvoza prema ovom tržištu.

Od zemalja CEFTA regiona, Srbija je i dalje najznačajniji partner, sa učešćem od 11,2% u ukupnom izvozu BiH. Iako je u odnosu na 2024. godinu ostvaren rast izvoza od 3,7%, izvoz u Srbiju bilježi izražen pad u poređenju sa 2023. i 2022. godinom, što ukazuje na srednjoročno slabljenje izvozne dinamike prema ovom tržištu.

Austrija je četvrti najvažniji izvozni partner BiH u 2025. godini, sa učešćem od 9,2%, pri čemu je izvoz u ovu zemlju smanjen u odnosu na prethodne tri godine, dok dugoročnije poređenje sa 2021. godinom pokazuje rast od 20,9%. Slovenija bilježi stabilno i blago rastuće učešće u ukupnom izvozu, sa rastom izvoza od 5,8% u odnosu na 2024. godinu, čime se potvrđuje kontinuitet robne razmjene sa ovim tržištem.

Izvoz u Italiju nastavio je trend smanjenja i u 2025. godini, te je u odnosu na 2022. i 2021. godinu zabilježen izražen pad od 36,1%, odnosno 20,9%, što Italiju svrstava među rijetke glavne partnere kod kojih se bilježi dugotrajnije smanjenje izvoza.

S druge strane, značajan rast izvoza zabilježen je prema pojedinim manjim tržištima. Izvoz u Crnu Goru povećan je za 17,2% u odnosu na 2024. godinu i čak 77,1% u odnosu na 2021. godinu, dok je izvoz u Tursku ostvario snažan rast u svim posmatranim poređenjima, posebno u odnosu na 2023. godinu (58,1%). Turska se u posmatranom periodu prvi put pojavljuje među deset najznačajnijih izvoznih tržišta BiH, budući da se u prethodnim godinama nije nalazila u ovoj grupi, što ukazuje na promjene u strukturi i geografskoj usmjerenosti bh. izvoza u 2025. godini. Posebno se izdvaja Češka, kod koje je zabilježen najveći relativni rast izvoza od čak 108,2% u odnosu na 2021. godinu, što ukazuje na rastući značaj ovog tržišta za bh. izvoznike.

Ukupno posmatrano, struktura bh. izvoza u 2025. godini pokazuje nastavak oslanjanja na tržišta Evropske unije i CEFTA regiona, uz izraženu diverzifikaciju izvoza prema pojedinim manjim, ali rastućim tržištima. Istovremeno, kod dijela tradicionalno važnih partnera evidentno je usporavanje izvozne aktivnosti, što ukazuje na potrebu daljeg prilagođavanja izvozne strukture i jačanja konkurentnosti bh. proizvoda na međunarodnom tržištu.

U Tabeli 2 prikazano je učešće u uvozu prema deset najznačajnijih uvoznih partnera BiH tokom posmatranog petogodišnjeg perioda. Tabela sadrži i stope rasta, odnosno pada uvoza u 2025. godini u odnosu na prethodne četiri godine, čime se omogućava uporedna analiza dinamike uvoza prema pojedinačnim tržištima.

Tabela 2. Uvoz u BiH prema partnerima (u %)

BH UVOZ (% učešća)										
R.br.	Zemlja	2025	2024	2023	2022	2021	promjena u odnosu na 2023 (%)	promjena u odnosu na 2023 (%)	promjena u odnosu na 2022 (%)	promjena u odnosu na 2021 (%)
1	Italija	11.8	12.9	13.9	12.4	12.0	-4.6	-8.7	-0.2	35.9
2	Njemačka	11.4	11.8	12.0	10.5	11.9	1.3	2.6	14.4	33.5
3	Kina	10.7	9.6	9.5	8.1	7.9	16.6	22.4	38.3	89.0
4	Srbija	10.5	10.3	10.2	10.7	11.2	6.6	11.3	3.0	29.7
5	Hrvatska	8.6	7.5	7.5	9.9	8.9	20.4	23.0	-9.4	34.0
6	Turska	5.5	5.8	5.5	5.8	5.9	-1.3	6.6	-2.0	29.3
7	Slovenija	3.5	3.8	3.9	3.9	4.6	-2.5	-1.7	-5.1	7.3
8	Austrija	3.5	3.5	3.6	3.5	3.8	2.2	3.8	3.2	25.7
9	Poljska	3.2	3.3	3.1	2.7	2.9	1.1	9.7	21.5	55.1
10	Mađarska	2.3	2.4	2.2	2.4	2.7	1.0	12.5	1.4	22.1
	ostale zemlje	28.9	29.0	28.4	30.0	28.3	4.2	9.6	0.7	41.8
	ukupno	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0				

Izvor: Agencija za statistiku BiH, prikaz OMA

Najznačajniji uvozni partner BiH u 2025. godini ostala je Italija, sa učešćem od 11,8% u ukupnom uvozu, iako je njen relativni značaj blago smanjen u odnosu na prethodne godine. Italija, zajedno sa Njemačkom, koja učestvuje sa 11,4% u ukupnom uvozu, i dalje predstavlja najvažnije uvozne partnere BiH iz Evropske unije, potvrđujući snažnu vezanost bh. tržišta za EU.

U strukturi uvoza u 2025. godini evidentna je promjena u rangiranju pojedinih glavnih partnera, pri čemu su Kina i Srbija zamijenile mjesta u odnosu na prethodnu godinu. Kina se sa učešćem od 10,7% pozicionirala kao treći najveći uvozni partner BiH, dok Srbija sa 10,5% zauzima četvrto mjesto. Iz grupe zemalja CEFTA regiona, Srbija je i dalje najznačajniji pojedinačni partner, dok Kina ostaje dominantan izvor uvoza iz grupe azijskih zemalja u razvoju.

Pored strukture uvoza, tabela prikazuje i promjene vrijednosti uvoza u 2025. godini u odnosu na prethodne godine. U odnosu na 2024. godinu, najveći rast uvoza zabilježen je iz Kine (16,6%), Hrvatske (20,4%) i Srbije (6,6%), dok je istovremeno došlo do smanjenja uvoza iz Italije (-4,6%), Slovenije (-2,5%) i Turske (-1,3%). Rast uvoza iz Kine nastavljen je i u poređenju sa 2023. i 2022. godinom, što potvrđuje dugoročan trend jačanja uvozne zavisnosti od ovog tržišta.

U poređenju sa 2022. godinom, najizraženiji rast uvoza ostvaren je iz Kine (38,3%), Poljske (21,5%) i Njemačke (14,4%), dok je uvoz iz Hrvatske i Turske u 2025. godini i dalje ispod nivoa učešća iz 2022. godine. Dugoročnije poređenje sa 2021. godinom pokazuje da je uvoz iz svih glavnih partnerskih zemalja povećan, pri čemu se posebno izdvajaju Kina sa rastom od 89,0%, Poljska 55,1%, Italija 35,9%, Hrvatska 34,0% i Njemačka 33,5%.

Ukupno posmatrano, struktura uvoza BiH u 2025. godini ukazuje na nastavak izražene diversifikacije uvoznih izvora, uz snažan rast uvoza iz zemalja sa konkurentnijim cijenama i nižim troškovima proizvodnje, poput Kine, Poljske i Mađarske. Istovremeno, iako zemlje Evropske unije i dalje dominiraju u ukupnom uvozu, njihov relativni udio pokazuje tendenciju postepenog smanjenja, što odražava prilagođavanje bh. tržišta ograničenoj kupovnoj moći i rastućem značaju cjenovne konkurentnosti u strukturi potrošnje.

4. Vanjskotrgovinska razmjena BiH prema vrsti proizvoda

U 2025. godini, vanjskotrgovinska razmjena BiH pokazala je određene promjene u obimu i strukturi. Detaljna analiza po vrstama proizvoda pokazuje da poseban značaj u robnoj razmjeni zemlje imaju energetska sektor, metalna industrija i automobilska sektor, koji čine značajan dio izvoza i uvoza.

Tabelom 3 prikazano je učešće u izvozu prema deset najznačajnijih grupa proizvoda u analiziranom petogodišnjem periodu. Takođe, tabelom je prikazan procenat povećanja/smanjenja izvoza određene vrste robe u 2025. godini u poređenju sa prethodne četiri godine.

Sektor prerađivačke industrije i u 2025. godini ima ključnu ulogu u strukturi izvoza Bosne i Hercegovine. Najveći udio u izvozu i dalje ostvaruju proizvodi više faze prerade, prije svega električne mašine i oprema, mašine i mehanički uređaji, proizvodi od metala, namještaj, drveni proizvodi te proizvodi od aluminija. Učešće deset najznačajnijih izvoznih grupa proizvoda u 2025. godini iznosilo je 61,1% ukupnog izvoza, što je manje u odnosu na 2024. godinu (62,8%), ali i dalje ukazuje na visoku koncentraciju izvoza. Iako se poljoprivredni i prehrambeni proizvodi ne nalaze među deset najznačajnijih izvoznih grupa prikazanih tabelom, oni i dalje imaju značajan doprinos ukupnom izvozu, posebno kroz izvoz mesa i mliječnih proizvoda.

U poređenju sa 2024. godinom, rast izvoza u 2025. godini zabilježen je kod većine posmatranih grupa proizvoda. Najveći rast ostvaren je kod grupe proizvoda kodne oznake 87 – Nuklearni reaktori, kotlovi, mašine, aparati i mehanički uređaji i njihovi dijelovi (10,1%), zatim kod grupe 44 – Drvo i proizvodi od drveta (8,6%), grupe 27 – Mineralna goriva, mineralna ulja i proizvodi njihove destilacije (6,2%), grupe 39 – Plastične mase i proizvodi od plastičnih masa (4,4%), kao i kod grupe 73 – Proizvodi od željeza i čelika (3,9%) i grupe 85 – Električne mašine i oprema (3,6%). Istovremeno, pad izvoza u odnosu na 2024. godinu zabilježen je kod grupe 94 – Namještaj i srodni proizvodi (-3,9%) i grupe 28 – Neorganski hemijski proizvodi (-7,0%), dok je izvoz aluminija (grupa 76) zabilježio umjeren rast od 2,4%.

Tabela 3. Izvoz iz BiH prema grupama proizvoda za period 2021-2025. (u %)

red. br.	kod	Opis kodne oznake	IZVOZ (% učešća)					promjena u odnosu na 2024 (%)	promjena u odnosu na 2023 (%)	promjena u odnosu na 2022 (%)	promjena u odnosu na 2021 (%)
			2025	2024	2023	2022	2021				
1	85	Električne mašine i oprema i njihovi dijelovi; aparati za snimanje ili reprodukciju zvuka; televizijski aparati za snimanje ili reprodukciju slike i zvuka i sl.	9.2	9.3	8.5	7.3	7.6	3.6	9.3	19.3	43.0
2	84	Nuklearni reaktori, kotlovi, mašine, aparati i mehanički uređaji; njihovi dijelovi	7.5	7.8	7.9	6.6	6.7	1.3	-3.8	7.3	32.6
3	73	Proizvodi od željeza i čelika	6.9	7.0	7.3	7.5	7.2	3.9	-5.1	-13.4	13.0
4	94	Namještaj; oprema za krevete i sl. proizvodi (madraci, jastuci i sl.); svjetiljke i dr. rasvjetna tijela, koja nisu uključena na drugom mjestu;	6.9	7.4	7.8	7.8	8.8	-3.9	-12.9	-18.6	-8.9
5	27	Mineralna goriva, mineralna ulja i proizvodi njihove destilacije; bitumenske materije; mineralni voskovi	6.5	6.5	9.5	9.9	8.6	6.2	-30.2	-37.7	-9.3
6	44	Drvo i proizvodi od drveta; drveni ugali	5.9	5.7	5.9	6.5	6.8	8.6	2.1	-15.0	3.0
7	76	Aluminij i proizvodi od aluminija	5.2	5.4	5.1	8.8	6.6	2.4	3.2	-43.9	-5.9
8	39	Plastične mase i proizvodi od plastičnih masa	4.7	4.8	4.7	4.5	4.6	4.4	2.7	-1.0	22.9
9	28	Neorganski hemijski proizvodi; organska i neorganska jedinjenja plemenitih metala, metala rijetkih zemlji, radioaktivnih elemenata i izotopa	4.3	4.9	5.0	5.4	4.6	-7.0	-12.4	-24.7	11.9
10	87	Nuklearni reaktori, kotlovi, mašine, aparati i mehanički uređaji; njihovi dijelovi	4.2	4.0	3.5	2.8	2.7	10.1	22.0	42.6	85.7
I		Ukupno (1 do 10)	61.1	62.8	65.3	67.0	64.1				
II		Ostali proizvodi	38.9	37.2	34.7	33.0	35.9				
		UKUPNO (I + II)	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0				

Izvor: Agencija za statistiku BiH, prikaz OMA

U odnosu na 2023. godinu, izvoz u 2025. godini povećan je kod grupa proizvoda 87 – Nuklearni reaktori, kotlovi, mašine i aparati (22,0%), 85 – Električne mašine i oprema (9,3%), 76 – Aluminij i proizvodi od aluminija (3,2%), 39 – Plastične mase i proizvodi od plastičnih masa (2,7%) i 44 – Drvo i proizvodi od drveta (2,1%). Najveći pad izvoza u odnosu na 2023. godinu zabilježen je kod grupe 27 – Mineralna goriva (-30,2%), zatim kod grupe 94 – Namještaj (-12,9%) i grupe 28 – Neorganski hemijski proizvodi (-12,4%), dok su proizvodi od željeza i čelika (grupa 73) zabilježili pad od 5,1%.

Posmatrano u odnosu na 2022. godinu, izvoz u 2025. godini zabilježio je rast samo kod tri grupe proizvoda, i to kod grupe 87 – Nuklearni reaktori, kotlovi, mašine i aparati (42,6%), grupe 85 – Električne mašine i oprema (19,3%) i 84 – Nuklearni reaktori 7,3%. Kod ostalih grupa proizvoda zabilježen je pad izvoza, pri čemu se posebno izdvajaju grupe 76 – Aluminij i proizvodi od aluminija (-43,9%), 27 – Mineralna goriva (-37,7%) i 28 – Neorganski hemijski proizvodi (-24,7%).

U poređenju sa 2021. godinom, većina najznačajnijih izvoznih grupa u 2025. godini ostvarila je rast izvoza. Najizraženiji rast zabilježen je kod grupe 87 – Nuklearni reaktori, kotlovi, mašine i aparati (85,7%), zatim kod grupe 85 – Električne mašine i oprema (43,0%), grupe 84 – Nuklearni reaktori (32,6%) i grupe 39 – Plastične mase i proizvodi od plastičnih masa (22,9%). Istovremeno, pad izvoza u odnosu na 2021. godinu zabilježen je kod namještaja, aluminija i mineralnih goriva.

Na osnovu prikazanih podataka može se zaključiti da je izvoz BiH u 2025. godini obilježen umjerenim oporavkom u odnosu na prethodnu godinu, ali i dalje pokazuje izražene strukturne

slabosti. Rast izvoza koncentrisan je prvenstveno u sektoru mašina i opreme, odnosno proizvoda više dodane vrijednosti, dok većina tradicionalnih izvoznih grupa, posebno energenti, aluminij i hemijski proizvodi, bilježi dugoročan pad u poređenju sa ranijim godinama. Ovakva kretanja ukazuju na postepenu, ali još uvijek nedovoljno snažnu transformaciju izvozne strukture, uz naglašenu zavisnost od ograničenog broja proizvodnih sektora i povećanu izloženost vanjskim tržišnim šokovima.

Tabelom 4 prikazano je učešće u uvozu prema deset najznačajnijih grupa proizvoda u analiziranom petogodišnjem periodu. Takođe, tabelom je prikazan procenat povećanja/smanjenja uvoza određene vrste robe u 2025. godini u poređenju sa prethodne četiri godine.

Tabela 4. Uvoz u BiH prema grupama proizvoda za period 2021-2025. (u %)

red. br.	kod	Opis kodne oznake	UVOZ (% učešća)					promjena u odnosu na 2024 (%)	promjena u odnosu na 2023 (%)	promjena u odnosu na 2022 (%)	promjena u odnosu na 2021 (%)
			2025	2024	2023	2022	2021				
1	27	Mineralna goriva, mineralna ulja i proizvodi njihove destilacije; bitumenske materije; mineralni voskovi	11.6	12.2	13.2	16.6	11.9	-0.9	-5.7	-26.9	34.3
2	84	Nuklearni reaktori, kotlovi, mašine, aparati i mehanički uređaji; njihovi dijelovi	8.7	8.7	8.6	7.2	7.8	4.9	9.0	26.9	54.0
3	87	Vozila, osim željezničkih ili tramvajskih vozila i njihovi dijelovi i pribor	7.9	7.8	7.5	5.4	6.2	6.5	14.3	52.7	77.1
4	85	Električne mašine i oprema i njihovi dijelovi; aparati za snimanje ili reprodukciju zvuka; televizijski aparati za snimanje ili reprodukciju slike i zvuka i sl.	6.4	6.6	6.9	5.8	5.9	2.2	0.2	16.3	50.8
5	39	Plastične mase i proizvodi od plastičnih masa	5.1	5.2	5.2	5.6	6.2	1.8	6.5	-4.4	13.5
6	72	Željezo i čelik	3.6	3.8	3.8	4.6	4.5	-1.7	0.9	-18.9	10.1
7	30	Farmaceutski proizvodi	3.4	3.3	3.1	2.7	3.6	8.0	19.0	31.5	31.3
8	76	Aluminij i proizvodi od aluminija	3.0	2.6	3.2	5.4	3.9	20.7	2.4	-42.2	5.6
9	73	Proizvodi od željeza i čelika	2.6	2.6	2.9	2.7	3.0	3.8	-1.5	2.2	18.7
10	74	Bakar i proizvodi od bakra	2.4	2.2	2.0	1.7	1.9	10.7	26.8	45.4	75.7
I		Ukupno (1 do 10)	54.7	55.1	56.4	57.7	55.1				
II		Ostali proizvodi	45.3	44.9	43.6	42.3	44.9				
		UKUPNO (I + II)	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0				

Izvor: Agencija za statistiku BiH, prikaz OMA

Najveći udio u uvozu Bosne i Hercegovine u 2025. godini i dalje imaju energenti, odnosno mineralna goriva, mineralna ulja i proizvodi njihove destilacije, iako je njihov relativni značaj nastavljenim padom učešća smanjen u odnosu na prethodne godine. Učešće ove grupe proizvoda u ukupnom uvozu u 2025. godini iznosilo je 11,6%, što je niže u odnosu na 2024, 2023. i naročito 2022. godinu, što prvenstveno odražava smanjenje uvoznih cijena energenata i prilagođavanje domaće potrošnje.

Mašine, mehanički uređaji i transportna sredstva i dalje predstavljaju jednu od najznačajnijih komponenti uvoza, što ukazuje na strukturnu zavisnost domaće privrede od uvoza investicione i tehnološke opreme. U 2025. godini zabilježen je rast uvoza kod grupe 84 – Nuklearni reaktori, kotlovi, mašine i aparati (4,9%) i posebno kod grupe 87 – Vozila i njihovi dijelovi (6,5%), dok je uvoz električnih mašina i opreme (grupa 85) zabilježio umjeren rast od 2,2% u odnosu na 2024. godinu. Među deset najznačajnijih uvoznih grupa proizvoda, najveći rast uvoza u 2025. godini u odnosu na 2024. godinu ostvaren je kod grupe 76 – Aluminij i proizvodi od aluminija (20,7%), grupe 74 – Bakar i proizvodi od bakra (10,7%) i grupe 30 – Farmaceutski proizvodi (8,0%). S druge strane, smanjenje uvoza u odnosu na prethodnu godinu zabilježeno je kod grupe 27 – Mineralna goriva (-0,9%) i grupe 72 – Željezo i čelik (-1,7%).

U poređenju sa 2023. godinom, najizraženiji rast uvoza u 2025. godini zabilježen je kod grupe 74 – Bakar i proizvodi od bakra (26,8%), grupe 30 – Farmaceutski proizvodi (19,0%) i grupe 87 – Vozila i njihovi dijelovi (14,3%), dok je pad uvoza zabilježen kod proizvoda od željeza i čelika (grupa 73) (-1,5%) i kod energenata (grupa 27) (-5,7%).

Posmatrano u odnosu na 2022. godinu, gotovo mnoge grupe proizvoda i dalje bilježe rast uvoza u 2025. godini, sa izuzetkom mineralnih goriva (-26,9%), plastičnih masa (-4,4%), željeza i čelika (-18,9%) i aluminijskih proizvoda (-42,2%). Najveći rast uvoza u odnosu na 2022. godinu ostvaren je kod vozila (52,7%), bakra (45,4%), farmaceutskih proizvoda (31,5%) i reaktora, mašina i opreme (26,9%).

U poređenju sa 2021. godinom, uvoz u 2025. godini bilježi izražen rast kod svih posmatranih grupa proizvoda, pri čemu se posebno izdvajaju vozila (77,1%), bakar (75,7%), mašine i mehanički uređaji (54,0%) i električne mašine i oprema (50,8%). Ovakva kretanja ukazuju na snažan rast uvozne zavisnosti u segmentima investicione, transportne i tehnološke opreme, uz istovremeno smanjenje relativnog značaja energenata u ukupnoj strukturi uvoza.

Na osnovu prikazanih podataka može se zaključiti da je uvoz Bosne i Hercegovine u 2025. godini obilježen daljim smanjenjem relativnog značaja energenata, uz istovremeni rast uvoza mašina, transportnih sredstava i proizvoda više faze prerade. Ovakva struktura uvoza ukazuje na izraženu zavisnost domaće privrede od uvoza investicione i tehnološke opreme, kao i farmaceutskih i metalnih proizvoda, dok kretanja u dugoročnom poređenju potvrđuju snažan rast uvozne potražnje u segmentima vezanim za modernizaciju, saobraćaj i industrijsku proizvodnju. Istovremeno, smanjenje uvoza energenata i pojedinih sirovinskih proizvoda odražava prilagođavanje domaće potrošnje i uticaj promjena na međunarodnim tržištima, uz zadržanu visoku osjetljivost ukupnog uvoza na vanjske cjenovne i tržišne šokove.

Zaključak

Ova analiza pruža sveobuhvatan i detaljan uvid u kretanja vanjskotrgovinske razmjene BiH u 2025. godini, sagledavajući dinamiku ukupne robne razmjene, strukturu izvoza i uvoza, trgovinski bilans, kao i geografsku i proizvodnu usmjerenost vanjske trgovine u određenom vremenskom kontekstu. Prikazani podaci potvrđuju da BiH i dalje funkcioniše kao mala i izrazito otvorena ekonomija, snažno izložena vanjskim ekonomskim kretanjima, promjenama u međunarodnoj potražnji i cjenovnim šokovima na globalnom tržištu.

Rezultati analize ukazuju da je u 2025. godini ostvaren umjeren rast izvoza i uvoza, uz blago poboljšanje pokrivenosti uvoza izvozom, ali bez suštinskog smanjenja vanjskotrgovinskog deficita. Iako nominalni rast izvoza ukazuje na određeni oporavak u odnosu na prethodnu godinu, dugoročna poređenja sa 2022. i 2021. godinom jasno pokazuju da je izvozna dinamika slabija od uvozne, te da rast ukupne razmjene u velikoj mjeri odražava cjenovne, a ne realne količinske efekte. Time se potvrđuje postojanje strukturne neravnoteže u robnoj razmjeni, koja predstavlja jedno od ključnih makroekonomskih ograničenja održivog rasta.

Geografska struktura vanjske trgovine pokazuje snažnu i dugoročno stabilnu orijentaciju BiH prema tržištu Evropske unije, koje ostaje najznačajniji vanjskotrgovinski partner, posebno u izvozu. Međutim, evidentno je usporavanje izvozne dinamike prema pojedinim tradicionalnim tržištima EU, uz istovremeni rast razmjene sa pojedinim manjim, ali rastućim tržištima, poput Turske i određenih zemalja Centralne Evrope. S druge strane, izražen rast uvoza iz azijskih zemalja u razvoju, prvenstveno Kine, dodatno produbljuje trgovinski deficit i ukazuje na rastuću zavisnost domaćeg tržišta od uvoza robe niže i srednje faze prerade po konkurentnim cijenama.

Struktura robne razmjene prema vrstama proizvoda potvrđuje da se izvoz BiH i dalje dominantno oslanja na prerađivačku industriju, prije svega na proizvode od metala, mašine i opremu, drvne proizvode i namještaj. Ohrabrujuće je da se u 2025. godini bilježi rast izvoza proizvoda više dodane vrijednosti, posebno u sektoru mašina i električne opreme, što ukazuje na potencijal za postepenu transformaciju izvozne strukture. Ipak, visoka koncentracija izvoza u ograničenom broju proizvodnih grupa, kao i dugoročan pad izvoza energenata, aluminija i hemijskih proizvoda, ukazuju na ograničenu diverzifikaciju i osjetljivost izvoza na ciklična kretanja u pojedinim industrijama.

Sa druge strane, struktura uvoza jasno ukazuje na izraženu zavisnost domaće privrede od uvoza energenata, investicione, tehnološke i transportne opreme, kao i farmaceutskih proizvoda. Iako je relativni značaj energenata u ukupnom uvozu u 2025. godini smanjen, dugoročni trendovi potvrđuju snažan rast uvoza proizvoda koji su ključni za funkcionisanje industrije, infrastrukture i potrošnje. Ovakva struktura uvoza, u kombinaciji sa slabijom izvoznom bazom, dodatno ograničava mogućnosti smanjenja vanjskotrgovinskog deficita u kratkom i srednjem roku.

Nalazi ove analize ukazuju na potrebu da se ekonomske i trgovinske politike BiH snažnije usmjere ka jačanju izvozne konkurentnosti, diverzifikaciji proizvodne i izvozne strukture, te smanjenju uvozne zavisnosti u sektorima u kojima postoji potencijal za domaću proizvodnju. Posebnu pažnju neophodno je posvetiti podsticanju investicija u sektore više dodane vrijednosti, unapređenju tehnološkog nivoa proizvodnje, jačanju domaćih lanaca vrijednosti i boljem povezivanju domaćih proizvođača sa međunarodnim tržištima. Istovremeno, važno je unaprijediti institucionalni i regulatorni okvir, smanjiti administrativne barijere i unaprijediti poslovni ambijent, kako bi se povećala sposobnost domaće privrede da odgovori na izazove globalne konkurencije.

Zaključno, vanjskotrgovinska kretanja u 2025. godini potvrđuju da se BiH nalazi u fazi sporog i neujednačenog prilagođavanja promijenjenim međunarodnim ekonomskim uslovima. Iako su zabilježeni određeni pozitivni pomaci, posebno u segmentu izvoza proizvoda više faze prerade i diverzifikacije izvoznih tržišta, strukturne slabosti vanjske trgovine i dalje ostaju izražene. Dugoročno poboljšanje vanjskotrgovinskog položaja zemlje zahtijeva dosljednu, koordinisanu i razvojno orijentisanu ekonomsku politiku, usmjerenu ka jačanju proizvodnih kapaciteta, izvozne baze i otpornosti privrede na vanjske šokove, što predstavlja ključni preduslov održivog ekonomskog rasta i stabilnosti zemlje.

Arhiva biltena:

http://www.oma.uino.gov.ba/04_objasnjenja.asp?l=b